

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

Autorka práce: Blanka Poštulková

**Mobilita – výzva a příležitost pro studenty Katedry
rozvojových studií**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Dušková
Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 25. 4. 2013

.....

Děkuji Mgr. Lence Duškové za odborné rady, cenné připomínky a vstřícný přístup při vedení mé bakalářské práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Blanka POŠTULKOVÁ**
Osobní číslo: **R09818**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Mobilita - výzva a příležitost pro studenty Katedry rozvo-
jových studií**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce bude zjištění mobility studentů Katedry rozvojových studií Univerzity Palackého v Olomouci. V úvodu práce bude popsán systém vysokého školství s ohledem na mobilitu studentů včetně vlivu na jeho vývoj v rámci evropské integrace. V další části se práce bude věnovat aktivitám Katedry rozvojových studií v oblasti mobility a přehledně budou vysvětleny možnosti pro studenty. Důraz bude také kladen na průzkum mezi studenty katedry, který bude zjišťovat jejich zkušenosti s mobilitou.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

FELLNEROVÁ, Ivana. Mezinárodní možnosti II. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. ISBN 978-80-244-2770-6. FŇUKAL, Miloš, Jindřich FRAJER, Miroslav ŠERÁ a Václav TOUŠEK. Historie katedry geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2310-4. KOTÁSEK, Jiří. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8. MATĚJŮ, Petr. Bílá kniha terciárního vzdělání. Praha: Tauris, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8. PRUDKÝ, Libor, Petr PABIAN a Karel ŠIMA. České vysoké školství. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2010. ISBN 9788024730097.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lenka Dušková**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **17. května 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2013**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 6. prosince 2012

Abstrakt

Bakalářské práce je zaměřena na mobilitu studentů Katedry rozvojových studií na Univerzitě Palackého v Olomouci za podpory programu ERASMUS. V úvodu práce je popsán vývoj spolupráce v oblasti vzdělávacích systémů na evropské úrovni. Práce vysvětluje jednotlivé iniciativy a mezinárodní smlouvy, které vedly k vzniku programů podpory pro mobilitu studentů. V další části se práce věnuje vzniku a vývoji Katedry rozvojových studií a jsou zde představeny její aktivity na podporu mobility studentů. Práce také zahrnuje výzkum mezi studenty katedry, kteří získali stipendium ERASMUS na studijní pobyt či pracovní stáž v zahraničí. Cílem výzkumu je zjistit motivaci, hodnocení a zkušenosti, které studenti díky mobilitě získali.

Klíčová slova:

mobilita, ERASMUS, Katedra rozvojových studií, Evropská unie

Abstract

This bachelor thesis is focusing on the students' mobility at the Department of Development Studies, the University Palacky in Olomouc with support of ERASMUS. The thesis starts with description of corporation development in educational systems area on the European level. The study explains individual initiatives and international treaties that led to creation of support program of students' mobility. The next chapter describes the creation and the development of the Department of Development Studies and we introduce its activities supporting student's mobility. The thesis also includes a questionnaire among students of the Department who were granted ERASMUS scholarship studying or working internship abroad. The aim of this questionnaire is to establish their motivation, evaluation and experience that they gained through the program.

Key words:

mobility, ERASMUS, The Department of Development Studies, European Union

Obsah

Abstrakt	6
Abstract	7
Obsah.....	8
Seznam použitých zkratk.....	10
Seznam tabulek, obrázků a grafů	11
Seznam příloh.....	12
1. Úvod.....	13
2. Cíle práce.....	14
3. Metodologie	15
4. Vznik evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání.....	17
4.1 Vzdělávací politika	17
4.2 Proces spolupráce a internacionalizace	18
5. Boloňský proces	21
5.1 Implementace Boloňského procesu v České republice	24
6. Program EU na podporu mobility	26
6.1 Program Celoživotní učení - ERASMUS	27
6.2 Historie programu ERASMUS	29
6.3 Program ERASMUS v praxi	31
7. Katedra rozvojových studií na Univerzitě Palackého v Olomouci	32
7.1 Univerzita Palackého v Olomouci	32
7.2 Vznik a vývoj Katedry rozvojových studií na Univerzitě Palackého v Olomouci....	34
7.3 Současnost katedry	36
7.4 Aktivity Katedry rozvojových studií	37
8. Výzkum mezi studenty Katedry rozvojových studií UPOL.....	41
8.1 Příprava a průběh výzkumu	42
8.2 Výzkum a zpracování dotazníků	42

8.2.1	Studijní pobyt	43
8.2.2	Pracovní stáž	47
9.	Závěr.....	50
	Seznam použité literatury	52
	Příloha č. 1.....	58
	Příloha č. 2.....	61
	Příloha č. 3.....	65
	Příloha č. 4.....	66

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
EACEA	Education, Audiovisual and Culture Executive Agency Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblasti
ECTS	Evropský systém přenosu a akumulace kreditů
EHEA	European Higher Education Area Evropský prostor vysokoškolského vzdělání
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
EU	Evropská unie
EUC	Erasmus University Charter
KRS	Katedra rozvojových studií
LLP	Lifelong Learning Programme Program celoživotního učení
MRS	Mezinárodních rozvojových studia
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NAEP	Národní agentura pro evropské vzdělávací programy
UPOL	Univerzita Palackého v Olomouci

Seznam tabulek, obrázků a grafů

1. Tabulky

Tabulka 1: Významné smlouvy, které vedly ke vzniku Evropské unie	18
Tabulka 2: Spolupráce a integrace evropských států v oblasti vzdělávání	21
Tabulka 3: Přehled komuniké v rámci Boloňského procesu.....	23
Tabulka 4 Dělení Programu celoživotní učení (LLP)	30
Tabulka 5 ERASMUS zahraniční mobility u studentů UPOL.....	33
Tabulka 6 Přehled projektů, které podpořily rozvoj Katedry rozvojových studií.....	35
Tabulka 7: Přehled možností studijního pobytu v rámci programu ERASMUS pro studenty KRS (abecedně seřazeno podle zemí)	38
Tabulka 8 Přehled organizací, kde studenti absolvovali pracovní stáž v rámci programu ERASMUS (seřazeno abecedně dle názvů organizací)	41
Tabulka 9 Přehled počtu studentů KRS ve vztahu k mobilitě a výzkumu	43

2. Obrázky

Obrázek 1: Logo k výročí programu Erasmus	27
Obrázek 2 Logo Univerzity Palackého v Olomouci	33
Obrázek 3: Logo Katedry rozvojových studií UPOL.....	34

3. Grafy

Graf 1 Vývoj počtu studentů v programu ERASMUS v ČR	28
---	----

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Rozhovor s doc. Nováčkem
- Příloha č. 2 Rozhovor s Mgr. Šafaříkovou
- Příloha č. 3 Vzor dotazníku pro studenty Katedry rozvojových studií UPOL
- Příloha č. 4 Přehled studentů KRS, kteří absolvovali studijní pobyt ERASMUS
 Přehled studentů KRS, kteří absolvovali pracovní stáž ERASMUS

1. Úvod

Evropská integrace je každodenním tématem našich životů. Dnes dochází ke spolupráci mezi členskými státy Evropské unie v mnoha oblastech. Tato bakalářská práce se zaměřuje na oblast vzdělávání a s ní související finanční podporu mobility pro studenty prostřednictvím komunitárního programu Celoživotního učení - ERASMUS. V této práci bude popsána, jak se historicky formovala a vyvíjela spolupráce států na mezinárodní úrovni a jaké iniciativy byly vytvořeny k podpoře mobility.

Mobilita studentů je aktuálním tématem vzhledem k rostoucímu počtu osob, které během studia vysoké školy vycestují do zahraničí. Ta přináší studentům možnost získat cenné zkušenosti z praxe, zdokonalit se v cizím jazyce, osamostatnit se a v neposlední řadě získat přátele a poznat nové kultury. Osobně jsem využila stipendium ERASMUS, na pracovní stáž v Belgii. Šest měsíců jsem působila na Zastoupení Olomouckého kraje při Evropské unii v Bruselu. Měla jsem tak jedinečnou příležitost poznat fungování evropských institucí zblízka. V současné době pro Zastoupení pracuji v kanceláři v Olomouci. Podle mého názoru se jedná o konkrétní příklad toho, jak lze využít zkušenosti ze zahraniční mobility v praxi.

V této práci bych ráda vytvořila přehled o vývoji počtu studentů, kteří získali stipendium ERASMUS na zahraniční pobyt na Katedře rozvojových studií. Téma mobility je pro mě tedy velmi blízké a to nejen z důvodu absolvované stáže. Sama vnímám zkušenosti a názory studentů na Katedře rozvojových studií na Univerzitě Palackého v Olomouci, kteří se shodují, že zahraniční mobilita je pro ně významnou a cennou příležitostí během studia vysoké školy. Z tohoto důvodu proběhl mezi studenty katedry, kteří absolvovali zahraniční pobyt za podpory programu ERASMUS, výzkum za účelem porovnání jejich pohledu na zahraniční pobyt. V práci budou rozebrány jejich osobní motivace, hodnocení a získané zkušenosti ze studijního pobytu či pracovní stáže.

2. Cíle práce

Bakalářská práce je zaměřena na mobility studentů zejména za podpory programů Evropské Unie. Cílem práce je zjistit, jaké iniciativy na evropské úrovni předcházely vzniku programů podpory v Unii. Důraz je také kladen na vývoj Boloňského procesu a vznik programů finanční podpory, zejména fungování programu ERASMUS. Dílčím cílem v rámci výzkumu je zjistit, jak se vyvíjel počet studentů v programu ERASMUS na Katedře rozvojových studií (KRS) Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL). Ve výzkumu je pozornost věnována hodnocení, získaným zkušenostem studentů a osobnímu přínosu ze zahraničního pobytu.

V teoretické části se práce zaměřuje na širší kontext evropské vzdělávací politiky a vývoji Boloňského systému. Systém výrazně podpořil zahraniční mobilitu studentů a umožnil spolupráci na evropské úrovni. Popsána je také implementace Boloňského systému v České republice. Teoretickou část uzavírá kapitola, která představuje programy Evropské unie a jejich vývoj s ohledem na podporu zahraniční mobility studentů. Podrobněji je představen program ERASMUS.

Empirická část je zaměřena na výzkum mezi studenty KRS. V úvodu je představena Univerzita Palackého v Olomouci spolu s KRS. Tato část práce popisuje zkušenosti studentů s mobilitou za podpory programu ERASMUS. Cílem je vytvořit přehled o vývoji počtu studentů, kteří se zúčastnili mobility s programem ERASMUS a vycestovali na studijní pobyt či pracovní část. Zároveň je kladen důraz na zjištění jejich osobní motivace a praktických zkušeností, které získaly během pobytu v zahraničí.

Bakalářské práce je zakončena vyhodnocením a shrnutím získaných informací z výzkumu mezi studenty KRS.

3. Metodologie

Účelem této kapitoly je popsat a vysvětlit výběr metodologických postupů a nástrojů. Dále také objasnit způsob, jakým byla získána empirická data a proveden výzkum mezi studenty KRS.

Pro zjištění počátku koordinace evropských států v oblasti vzdělávání a zahraniční mobility studentů byly analyzovány smlouvy a dokumenty institucí Evropské unie. Pro přehled o vývoji Boloňského procesu byly využity zakládající dohody a podklady z mezinárodních setkání tzv. komuniké ministrů zemí účastnících se tohoto procesu. Popis vývoje programu ERASMUS byl vytvořen na základě oficiálních dokumentů institucí Evropské unie.

Za účelem představení a zpracování informací o vývoji KRS byl veden rozhovor s vedoucím katedry doc. Nováčkem a Mgr Šafaříkovou, která je jednou z kontaktních osob v případě spolupráce se zahraničními univerzitami a organizacemi. Rozhovory probíhaly v kancelářích dotazovaných na KRS. „Z terminologického hlediska termínem interview označujeme takový rozhovor, který je moderovaný a prováděný s určitým cílem a účelem výzkumné studie“ (Miovský, 2006, 156). Vzhledem k tomu, že rozhovor probíhal s připravenou sadou otázek na úzké téma, jednalo se o tzv. polostrukturovaný rozhovor. Jak uvádí Miovský (2006, 171) „Vytváříme si určité schéma, které je pro tazatele závazné. Toto schéma obvykle specifikuje okruhy otázek, na které se budeme účastníků ptát. Obvykle je možné zaměřovat pořadí, v jakém se okruhům věnujeme, a dle potřeby a možností tedy toto pořadí upravujeme, abychom tím maximalizovali výtěžnost interview.“ Osobní rozhovor se zástupci katedry byl s jejich souhlasem nahráván na diktafon. V průběhu rozhovoru bylo důležité sledovat, zda respondent odpověděl na všechny otázky dostatečným způsobem. Z tohoto důvodu je kvalita rozhovoru závislá také na kvalitě a připravenosti tazatele a také na tom, jak dokáže s respondentem navázat kontakt (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007). Po ukončení rozhovoru nahrávky z diktafonu přepsány do textové podoby. Rozhovory jsou součástí příloh této bakalářské práce.

Pro sestavení tabulky zahraničních partnerských institucí KRS byly využity bilaterální smlouvy. Smlouvy byly poskytnuty k ofocení zástupci katedry.

V další části je zpracován výzkum, který probíhal mezi studenty KRS, kteří se zúčastnili zahraniční mobility za podpory programu ERASMUS. Účelem kvalitativního výzkumu je získat informace o malém počtu jedinců. Malým počtem jedinců se v tomto případě rozumí studenti KRS, kteří splňovali kritérium absolvování zahraničního pobytu za podpory

programu ERASMUS. Cílem výzkumu podle Dismana (2011) je vytváření nového porozumění. Vztah výzkumníka a tazatele ke zkoumaným jedincům je v tomto případě blízký a subjektivní. Záměrem výzkumu je získat informace o motivaci studentů a jejich osobním přínosu, který pro ně zahraniční pobyt měl.

Podrobněji je výzkum rozpracován a popsán jeho průběh v kapitole 8. Výzkum mezi studenty KRS UPOL.

4. Vznik evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání

Vzdělání má nezastupitelný význam v celé společnosti, vede jednotlivce k samostatnosti, hraje roli při utváření osobnosti a napomáhá se orientovat v současném světě. Vzdělávání se řadí mezi prioritní politiky většiny evropských států a diskuze o jejich podobě se prosazují i na mezinárodní úrovni. (Šatavová, 2010)

4.1 Vzdělávací politika

Existuje řada definic, které vymezují pojem vzdělávací politika. Podle Kalouse a Veselého (2006, 8) se jedná o „souhrn formálních i neformálních pravidel, norem a praktik, které řídí a ovlivňují jednání jednotlivců a institucí v oblasti vzdělávání.“ Kalous (1997, 7) definuje vzdělávací politiku jako „principy, priority a metody rozhodování vztahující se k uplatňování společenského vlivu na vzdělávání.“ Ve svém článku Šatavová (2010) popisuje vzdělávací politiku jako činnost, která „se zabývá čistě reálnou tvorbou politiky, otázkami, které se týkají například způsobu a míry financování, rozhodování ministerstev nebo tvorby kurikulárních dokumentů.“ Z dlouhodobého hlediska je „cílem vzdělávací politiky zabezpečit rozvoj poznávací a duchovní kapacity populace, jejich poznatkového a dovednostního fondu a zabezpečit i rozvíjet morálně hodnotové orientace lidí.“ (Krebs, 2010, s. 447) Moderní vzdělávací politika je podle Krebse (2010) a Brdka (2004) založena na čtyřech principech:

- Princip rovnosti příležitostí v přístupu ke vzdělávání
- Princip celoživotního vzdělávání
- Princip individualizace a diferenciacce
- Princip internacionalizace

Princip internacionalizace je významným pojmem, který je využit při zpracování této bakalářské práce. Znamená snahu o mezinárodní integraci a spolupráci v oblasti vzdělávacích politik států. Vzdělávání je tak připisován nadnárodní význam s cílem jednotné klasifikace, uznávání diplomů a odborných kvalifikací, a tím podpořit zahraniční mobilitu (Brdek 2004). V další části se práce zaměří zejména na vývoj principu internacionalizace, který je nedílnou součástí procesu nadnárodní spolupráce. Úzce tak souvisí s mobilitou studentů, akademických pracovníků a s navazováním partnerství mezi univerzitami.

4.2 Proces spolupráce a internacionalizace

Počátky evropské spolupráce a vytváření uskupení států do podoby dnešní Evropské unie (EU) sahají až do 50. let 20. století. Během vývoje spolupráce evropských zemí se do popředí dostala postupně otázka mezinárodní koordinace a harmonizace vzdělávacích systémů v Evropě. Jak uvádí Národní centrum Europass ČR (2013) „od svého vzniku mělo Evropské hospodářské společenství jasnou představu o významu vzdělávání a odborné přípravy a jejich vlivu na hospodářskou integraci. Lidské zdroje představují v tomto pojetí významný potenciál ekonomiky, vyšší vzdělání je navíc nespornou komparativní výhodou pro volný pohyb osob.“ Koordinace v rámci vzdělávacích systémů se z počátku soustředila na srovnatelnost kvalifikací a uznávání diplomů. Postupně byl kladen důraz na zaměstnavatelnost absolventů škol a tím se rozšiřovaly oblasti spolupráce členských států EU. Dnes členské státy společně vytváří své vzdělávací politiky a podílejí se na mezinárodních programech na podporu vzdělávání a zahraniční mobility. Z tohoto důvodu je vzdělávací politika předmětem jednání Rady ministrů, nejvyšších představitelů států EU. Mezi další významné instituce patří Evropská komise (EK) a její Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu, Evropský parlament (EP) s Výborem pro vzdělávání a kulturu. Programy podpory v oblasti vzdělávání, které budou popsány v další části práce, koordinuje na evropské úrovni agentura Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblasti (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, EACEA).

Tabulka 1: Významné smlouvy, které vedly ke vzniku Evropské unie

Rok	
1950	Schumanův plán na vytvoření Montánní unie
1951	Pařížská smlouva o vzniku ESUO (Evropské společenství uhlí a oceli)
1957	Římské smlouvy (vznik Evropského hospodářského společenství EHS a Evropského atomového společenství EURATOM)
1965	Smlouva o sjednocení orgánů všech tří společenství
1992	Maastrichtská smlouva (smlouva o vzniku Evropské unie)

Zdroj: tabulka upravena podle Evropská komise, 2010

V začátcích snahy o integraci, patřilo mezi hlavní důvody spolupráce zajištění míru a bezpečnosti v poválečné Evropě. Politici se soustředili na vytváření hospodářského společenství a využívání ekonomických nástrojů (Gergelová Šteigrová, 2008). V tomto

období evropské spolupráce bylo téma vzdělávání vnímáno spíše okrajově, přesto lze považovat za základy evropské integrace v oblasti odborné přípravy *Římskou smlouvu* z roku 1957, která založila Evropské hospodářské společenství. Mezi cíle a úkoly bylo v tomto období stanoveno „podporovat úzkou spoluprací mezi členskými státy v sociální oblasti, zejména v záležitostech, jež se týkají zaměstnanosti, pracovního práva a pracovních podmínek, odborného a dalšího vzdělávání“ (Evropská unie, 2013). Poté začaly vznikat dokumenty a programy, které se evropským systémem vzdělávání zabývaly podrobněji. V roce 1976 na základě Rozhodnutí Rady ministrů školství byl přijat *Akční program ve vzdělávání*, ve kterém byly aktivity v rámci vzdělávací politiky rozpracovány detailněji. Mezi priority Akčního plánu patřila výuka cizích jazyků a poznávání jiných kultur, zároveň byla zdůrazněna důležitost mobility studentů a vyučujících (Glegerová Šteigrová, 2008). V následujícím období byl kladen důraz na podporu výměny mladých lidí, studia cizích jazyků či usnadnění absolventů přechodu do zaměstnání. (Čerych, 1999)

V roce 1980 vznikla evropská informační *síť Eurydice*, která se stala strategickým nástrojem EK pro podporu spolupráce v oblasti vzdělávací politiky. Úkolem sítě je sběr a sledování informací o vzdělávacích systémech v evropských zemích. Každoročně Eurydice vypracovává zprávu, která se týká klíčových údajů o školství v zemích EU. Tyto informace jsou využívány ministerstvy států Unie a pracovníky EK, kteří se zabývají vzdělávacími programy či samotnými vysokými školami. Síť Eurydice spolupracuje s dalšími evropskými agenturami v oblasti vzdělávání (např. Evropská nadace pro odborné vzdělávání či Centrum pro výzkum celoživotního učení). (NAEP, 2012)

Významnou roli v oblasti vzdělávací politiky sehrála *Maastrichtská smlouva*¹, které byla podepsána v roce 1992. Tato smlouva rozšířila činnost Evropského společenství do nových oblastí komunitárních politik včetně vzdělání a odborné přípravy. V její třetí kapitole s názvem Všeobecné a odborné vzdělávání a mládež definuje smlouva záměr EU přispívat k rozvoji kvalitního vzdělání podporou spolupráce mezi členskými státy. Činnost Unie se zaměřila zejména na rozvoj evropské dimenze ve vzdělávání, podporu výměny mládeže a pedagogických pracovníků a spolupráci mezi vzdělávacími institucemi v členských zemích EU (Brdek, 2004). Maastrichtská smlouva je tak považována za právní základ v oblasti vzdělávání v zemích Evropské unie (EurActiv, 2007).

¹ Celé znění Maastrichtské smlouvy dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>

V roce 1995 byla vydána Bílá kniha² o vzdělávání a odborném výcviku – Vyučování a učení na cestě k učící se společnosti. (*White paper on Education and Training – Teaching and Learning – Towards the Learning Society*). Jednalo se o vrcholný dokument v oblasti vzdělávací politiky EU, který měl za cíl usnadnit získávání nových znalostí a dovedností a vznik programů celoživotního vzdělávání. Jak uvádí ve svém článku Kindl (2003) mezi záměry této iniciativy patřila podpora odborné kvalifikaci, začlenění evropských programů do vzdělávání a spolupráce podnikatelské sféry a školství.

Gergelová Šteigrová (2008) připomíná, že po období přijímání smluv a nezávazných politických usnesení bylo jasné, že pokrok v oblasti vzdělávání je třeba nutno podpořit dalšími nástroji. Byly vybrány akční programy, které nabízely dostatek finančních prostředků pro realizaci projektů a dosažení stanovených cílů. Na konci 80. let vnikl první program COMETT, který se zaměřoval na spolupráci mezi univerzitami a podniky v oblasti odborné přípravy (EK, 2013). Pro pozitivní vyhodnocení fungování několika dalších vzdělávacích programů, byla vytvořena shoda na realizaci programů, které budou mít přínos pro širší cílovou skupinu. V roce 1995 byl schválen program Socrates, který se zaměřoval na vzdělání ve všech stupních škol, zlepšování znalosti jazyků a podporu spolupráce a mobility. Program Leonardo da Vinci se soustředil na rozvoj odborného a celoživotního vzdělávání, podporoval také praktické stáže a výměny studentů středních a vysokých škol, absolventů, nezaměstnaných a mladých pracovníků (EurActiv, 2007). Tyto programy daly za vznik dalším programům podpory včetně ERASMU. Podrobněji bude popsán další vývoj programů EU na podporu vzdělávání a mobility v kapitole č. 6.

Amsterodamská smlouva z roku 1997³ uzavřela skupinu významných smluv EU z konce 20. století. Tato smlouva kladla důraz na vytvoření Evropy znalostí (*Europe of knowledge*) a popsala přístupy k celoživotnímu učení. Tyto dva koncepty sehrály důležitou roli v dalším vývoji vzdělávacího systému v členských státech Unie. Smlouva kladla také důraz na vysokou míru zaměstnanosti, což bylo propojeno s nutností dalšího rozvoje vzdělávání (Čerych, 1999).

² Bílá kniha Evropské komise jsou dokumenty, které obsahují návrhy činnosti Unie v tematické oblasti. V některých případech následuje Bílá kniha po vydání Zelené knihy, jejímž cílem je zahájit proces veřejné diskuze a konzultací o daném tématu na evropské úrovni. Bílá kniha má pro členské státy EU pouze doporučující charakter. Jedná se tedy o nezávazný dokument. (Vláda České republiky, 2013)

³ Celé znění Amsterodamské smlouvy dostupné online na: <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf>

Tabulka 2: Spolupráce a integrace evropských států v oblasti vzdělávání

Rok	
1980	Vznik Eurydice – evropské informační sítě pro vzdělávací politiku
1992	Maastrichtská smlouva, která rozšířila činnosti evropského společenství v oblasti vzdělávání
1995	Vydání Bílé knihy o vzdělání a odborném výcviku
1995	Ustanovení komunitárních programů pro oblast vzdělávání
1997	Amsterodamská smlouva, která zavedla budování Evropy znalosti

5. Boloňský proces

Koncem 90. let byl započat Boloňský proces, který se významně podílel na vytváření evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. „Ve středověku byla jazykem vzdělanosti a vědecké komunikace latina. Studenti a učitelé se často pohybovali mezi jednotlivými univerzitami, které byly všechno, jen ne národnostně jednotné. Na nejstarší evropské univerzitě v Boloni existovalo až 16 takzvaných univerzitních národů, univerzita byla nezávislá na představitelích církve či měšťanstva a hlavní slovo zde měli studenti.“ (Pírková, 2005)

V roce 1998 byla dohodnuta Společné deklaráce o harmonizaci evropského systému vysokého školství označovaná jako *Sorbonnská deklaráce*. Deklaraci podepsali ministři školství z Francie, Německa, Itálie a Velké Británie u příležitosti oslav výročí pařížské univerzity (EHEA, 2013). Deklarace potvrzuje důležitost tohoto aktu: „Výročí založení Pařížské univerzity zde na Sorbonně je tou slavnostní příležitostí, abychom vykročili na náročné cestě k vytvoření evropské zóny vysokého školství, kde se národní identity, všeobecný zájem skloubí navzájem ku prospěchu Evropy, jejich studentů a jejich občanů“ (Centrum pro studium vysokého školství, 2012). Sorbonnská deklaráce zdůraznila roli spolupráce univerzit a podpořila důležitost studentské mobility a zaměstnanosti mladých lidí. Iniciovala tak vznik další významné smlouvy.

V roce 1999 byla podepsána *Boloňská deklaráce*, která se stala významným mezníkem vzdělávacího systému a zahájila tzv. Boloňský proces. Deklaraci na začátku přijalo 29 evropských zemí včetně České republiky (MŠMT, 2010). V této deklaraci se evropští ministři zavázali vytvořit evropský prostor vysokoškolského vzdělávání do roku 2010.

Dokument se soustředil zejména na posílení mezinárodní konkurenceschopnosti systému vysokých škol v Evropě a zahrnoval několik typů aktivit (EK, 2010):

- *Systém akademických titulů*, které lze snadno srovnávat mezi evropskými zeměmi a zavedení dodatku k diplomu pro zvýšení transparentnosti a zaměstnanosti
- *Systém založený na dvou cyklech*, kdy první cyklus bude orientován na trh práce v délce tři roky a druhý cyklus bude podmíněn dokončením toho prvního
- *Vypracování systému kreditů tzv. ECTS⁴*, který podpoří mobilitu studentů a zajistí možnost transfer a akumulaci kreditů
- *Podpora mobility studentů, učitelů, výzkumných pracovníků a administrativního personálu* a zároveň tak odstranění překážek, které brání volnému pohybu osob
- *Podpora evropského spolupráce* s ohledem na vypracování srovnatelných kritérií a metodologie
- *Evropský rozměr ve vysokém školství* s cílem podpořit zpracování obsahu vzdělání, spolupráci mezi institucemi a programy mobility

Jak je uvedeno v závěru Boloňské deklarace (1998) nejednalo se o jednorázovou aktivitu: „Jsme přesvědčení o tom, že vytvoření evropského prostoru vysokého školství vyžaduje trvalou podporu, pozornost a přizpůsobování se stále měnícím se potřebám, dohodli jsme se setkat opět za dva roky, abychom posoudili dosažený pokrok a další kroky, které bude potřeba učinit.“

Na Boloňskou deklaraci navazují pravidelné konference v evropských státech, které jsou doprovázeny vydáním tzv. komuniké (EHEA, 2010). První konference se uskutečnila v Praze v roce 2001 a definovala priority na následující dva roky, mezi které patřil celoživotní přístup ke vzdělávání či spolupráce s vysokými školami a aktivní zapojení studentů (MŠMT: Pražské komuniké, 2001). Jak uvádí tabulka 3 další setkání ministrů evropských zemí, která stanovily aktuální priority a cíle v oblasti vysokoškolského vzdělání, se konala v Berlíně, Bergenu, Londýně a Lovani.

⁴ Evropského systému přenosu a akumulace kreditů (European Credit Transfer System, ECTS) je nástroj „který se využívá při přípravě, specifikaci a poskytování programů a udělování vysokoškolských kvalifikací. ECTS společně s rámci kvalifikací založenými na výsledcích zvyšuje průhlednost vzdělávacích programů a kvalifikací a usnadňuje uznávání kvalifikací“ (Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu, 2009).

Tabulka 3: Přehled komuniké v rámci Boloňského procesu

Rok		Diskutované priority
2001	Pražské komuniké	celoživotní učení, zapojení vysokoškolských institucí a spolupráce se studenty
2003	Berlínské komuniké	mobilita studentů doktorského studia, podpora výzkumu, zlepšení kvality vzdělávání
2005	Bergenské komuniké	zavedení standardů a směrnic pro zajištění kvality, národní rámce kvalifikace
2007	Londýnské komuniké	mobilita studentů, učitelů, vytvoření ukazatelů a hodnocení mobility, šíření informací
2009	Komuniké z Lovaně	rovné příležitosti pro kvalitní vzdělávání, podpora zaměstnatelnosti, celoživotní vzdělávání, propojení vzdělání, výzkumu a inovací, zajistit financování
2010	Budapešťské – vídeňské komuniké	Boloňský proces jako partnerství mezi veřejnými orgány, vysokoškolskými institucemi a studenty, příklad regionální a přeshraniční spolupráce ve vzdělávání
2012	Bukurešťské komuniké	zhodnocení dosavadního procesu, stanovení priorit do roku 2020

Zdroj: tabulka upravena podle Evropská komise, 2012

V roce 2010 se ministři a odborníci sešli na konferenci ve Vídni a Budapešti, kde byl slavnostně vyhlášen evropský prostor vysokoškolského vzdělávání. Společnou deklaraci v tomto roce přijalo již 47 států. Zástupci polického fóra potvrdili, že „spolupráce založená na partnerství vlád, vysokých škol, studentů a dalších zúčastněných stran je jádrem Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání“ (MŠMT: Budapešťské – vídeňské komuniké 2010). Účastníci konference se shodli, že od podpisu první deklarace v Sorbonně bylo dosaženo velké změny. Národní systémy vysokoškolského vzdělávání úzce spolupracují a byly vytvořeny společné standardy a metodické postupy. Zároveň vznikla také platforma zemí, které společně koordinují další rozvoj a reformy v oblasti školství. (MŠMT, 2010)

Zatím poslední setkání k Boloňskému procesu se na politické úrovni uskutečnilo v roce 2012 v Bukurešti. Setkání předcházela mezinárodní konference, jejíchž závěry potvrdily „že se Boloňský proces stal zásadní hybatelem v oblasti vysokého školství a globálně uznávanou značkou“ (Vysoké školství ve světě, 2012). V komuniké vydaném po setkání v Bukurešti byly stanoveny priority až do roku 2020. Mezi tyto priority byla zařazena kvalita vysokého školství, podpora mobility studentů a vyučujících, přehledný kreditový systém

(ECTS) či celoživotní učení (EK, 2012). Do Boloňského procesu jsou zapojeny také skupiny národních expertů a zástupců vysokých škol. Jejich cílem je šířit principy Boloňského procesu v systému vysokých škol, organizovat diskuzní platformy pro odborníky a akademické pracovníky či propagovat aktivity EHEA. (NAEP, 2013)

5.1 Implementace Boloňského procesu v České republice

Vysokoškolský systém a jeho transformace v České republice byly ovlivněny ekonomickými a sociálními změnami, které probíhaly ve společnosti po roce 1989. Zpráva o vývoji českého regionálního školství od listopadu 1989 (2009, 1) označuje tento proces jako „demokratizaci a decentralizaci vzdělání.“ V tomto období byl zrušen monopol státu na vzdělávání a začaly vznikat nové nestátní typy škol a rychle se rozvíjela nabídka studijních oborů. Vzdělávací systém v měnící se české ekonomice byl v tomto období nucen vyrovnat se s výzvami moderní společnosti v kratším časovém úseku než jiné demokratické státy. (Matějů, 2009)

Dnes jsou vysoké školy nejvyšším článkem české vzdělávací soustavy. Mezi jejich hlavní aktivity patří činnost pedagogická, vědecká, výzkumná, vývojová, tvůrčí a inovační. V současné době česká legislativa vymezuje veřejné, soukromé a státní vysoké školy. Zájemci o studium mohou vybírat z bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů. K realizaci studijního plánu musí vysoká škola mít tzv. akreditaci vzdělávacích programů, což je povolení, na jehož základě může vysoká škola poskytovat výuku, konat zkoušky či udělovat akademické tituly. (Gadosová, 1999)

Česká republika (ČR) se do Boloňského procesu zapojila již v roce 1999, když přijala vize a cíle toho procesu. Principy utváření evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání byly postupně začleněny do národních strategických dokumentů. (MŠMT, 2010)

Zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb.) upravující vysoké školy v ČR, definuje typy vysokých škol a vymezuje studijní programy, čímž naplňuje třístupňový cyklus studia, jak jej popisuje Boloňská deklarace (MŠMT, 2009). I v dalších strategických dokumentech a koncepcích pro oblast vzdělávání se ČR hlásí k cílům Boloňského procesu. Výsledkem zavádění principů Boloňského procesu v ČR je fakt, že od roku 2005 student nastupuje do bakalářského studia a po jeho ukončení se může rozhodnout, zda půjde do praxe či bude pokračovat v navazujícím magisterském studijním programu. V rámci vysoké školy má možnost strávit část studia na jiné škole v zahraničí, předměty jsou mu uznány v rámci kreditního systému ECTS a po absolvování získá dodatek k diplomu. (Pírková, 2005). Podrobné informace o průběhu Boloňského procesu v České republice lze získat ze zpráv,

kteře jsou připravované pro účely konferencí. Národní zpráva Boloňského procesu 2007-2009 vysvětluje, že implementace probíhá na několika úrovních. Na začátku je vypracována národní strategie vysokoškolského vzdělávání v rámci Boloňského procesu. Tato strategie je zařazena k dlouhodobému záměru MŠMT, které provádí jeho každoroční aktualizaci a stanovuje priority, které jsou podporovány v rámci dotačních programů ministerstva. Součástí implementace Boloňského procesu je systém dohlížení a kontroly, který realizuje skupina odborníků a expertů v oblasti vzdělávání v rámci projektu s názvem *Bologne experts*. (Šťastná, Pospíšilová, 2008)

Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné a vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol (dále jen Dlouhodobý záměr) je koncepční dokument, který vytváří ministerstvo a ukládá povinnost jej zpracovávat i vysokým školám. Tento dokument definuje úkoly a priority rozvoje vysokého školství a formuluje obecná doporučení vysokým školám. Na základě stanovených priorit vyhlašuje ministerstvo dotační programy, kam mohou vysoké školy předkládat své projektové záměry (MŠMT, 2012). Dlouhodobý záměr na období 2006-2010 řadí mezi nástroje internacionalizace:

- Dostatečná možnost studia v cizích jazycích
- Mobilita studentů a akademických pracovníků
- Společné studijní programy
- Důsledné zavádění systému ECTS
- Mezinárodní vzdělávací programy
- Mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje

Třetí vydání Dlouhodobého záměru byl vypracován na období 2011 – 2015. V aktualizaci tohoto dokumentu pro rok 2013 ministerstvo připomíná, že tento rok bude důležitý „s ohledem na dokončování příprav pro budoucí období kohezní politiky Evropské unie 2014 - 2020 a její implementace v České republice.“ V oblasti internacionalizace ministerstvo bude i nadále finančně podporovat mobilitu studentů a akademických pracovníků a zajistí účast ČR v mezinárodních programech. Mezi doporučení pro vysoké školy je rozvoj bilaterální i multilaterální spolupráce se zahraničními institucemi a zvyšování počtu studijních programů v cizím jazyce. (MŠMT, 2013)

Cílem ministerstva je rozšiřovat informace o Boloňském procesu i mimo akademické prostředí. Marketingové a propagační aktivity na národní úrovni zajišťuje Národní agentura

pro evropské a vzdělávací projekty. V rámci své činnosti se účastní veletrhů, zpracovává a distribuuje informační materiály o možnostech studia a pobytu v zahraničí. (Šťastná, Pospíšilová, 2008)

6. Program EU na podporu mobility

Mezi cíle Boloňského procesu patřilo vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a reforma vysokoškolského vzdělávání, která souvisela s odstraněním překážek mobility studentů, jako byla spolupráce vysokých škol či jednotný kreditní systém. Mezi další cíle se řadilo zvýšení kvality, přitažlivosti a konkurenceschopnosti vysokoškolského vzdělávání v Evropě (EP, 2008). Boloňský proces tak podpořil rozvoj mobility. V současné době má student širokou škálu možností a nabídek, jak získat zahraniční zkušenost během studia vysoké školy. Pro studenty jsou k dispozici kontaktní místa přímo na univerzitě či v institucích zřizovaných MŠMT.⁵

Finanční podporu pro zahraniční mobilitu může student získat na univerzitě a ve stipendijních programech krajů či ministerstvech České republiky. Programy podpory studentům nabízí také neziskové organizace a soukromé nadace. V této práci je však pozornost věnována systému stipendií ve vzdělávacích programech Evropské unie na podporu mobility. Konkrétně bude popsán vývoj programu ERASMUS, vzhledem k cílům práce a výzkumu, který byl proveden mezi studenty KRS UPOL.

⁵ Mezi kontaktní místa patří *Národní institut dětí a mládeže*, který spravuje *Národní informační centrum pro mládež* a *Informační centra pro mládež*. Všechny instituce se zabývají aktivitami mládeže a poskytují své služby zdarma. Další příspěvkovou organizací MŠMT je *Dům zahraničních služeb*. Součástí Domu zahraničních služeb je *Národní agentura pro evropské vzdělávací programy* (NAEP), která zastřešuje vzdělávací programy mezinárodní spolupráce.

6.1 Program Celoživotní učení - ERASMUS

Program ERASMUS⁶, který se řadí mezi programy Celoživotního učení (*Lifelong Learning Learning – LLP*), patří mezi nejúspěšnější výměnné programy pro vysokoškolské studenty. Komisařka pro vzdělávání, kulturu a mnohojazyčnost Androulla Vassiliou (EK, 2012) uvedla: „Erasmus je jedním z úspěchů Evropské unie. Je jejím nejznámějším a nejoblíbenějším programem. Výměnné pobyty v rámci tohoto programu dávají studentům možnost, aby si zlepšili znalost cizích jazyků a rozvíjeli dovednosti, jako je přizpůsobivost, které zlepší jejich vyhlídky na zaměstnání.“ Každý rok se za podpory tohoto programu účastní zahraničních mobilit více než 230 000 studentů. Studentům nabízí možnosti studia na zahraničních univerzitách či získat zkušenosti z pracovní stáže. Od roku 2007 program nabízí podporu také pro výměnu akademických či administrativních pracovníků a pro projekty mezinárodní spolupráce mezi univerzitami. (EK, 2013)

Obrázek 1: Logo k výročí programu Erasmus

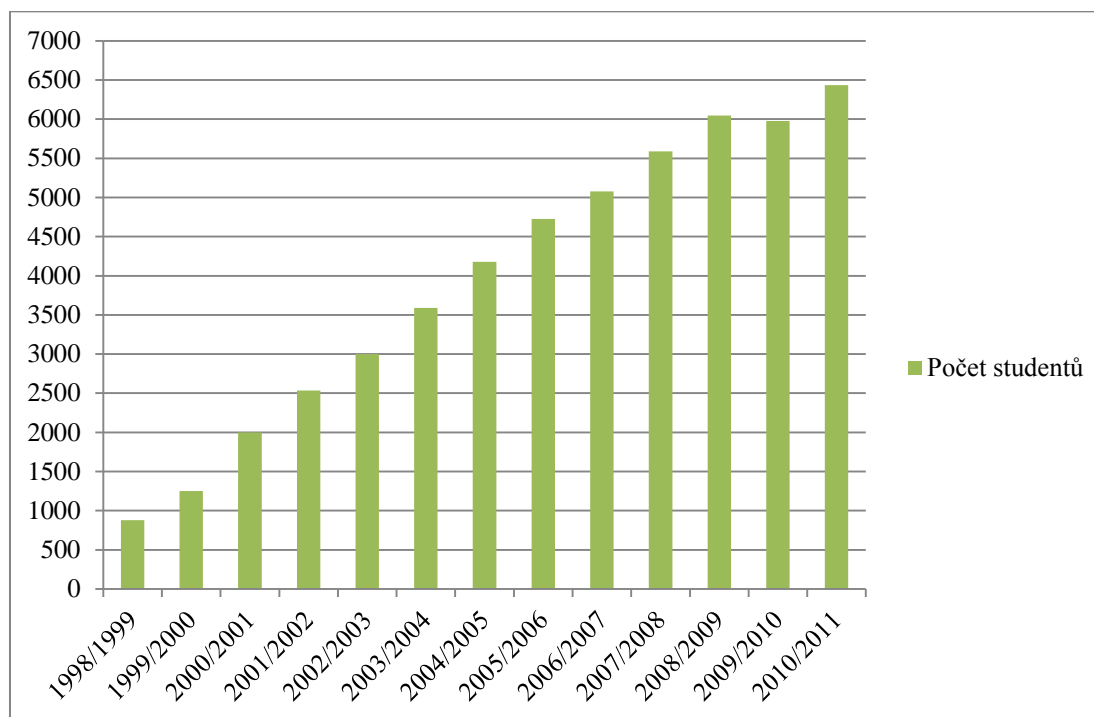
Zdroj: Erasmus Student Network, 2012

V současné době statistiky ukazují, že studium či pracovní stáž v zahraničí využilo v EU více než tři miliony studentů a podařilo se tak naplnit cíl, který si členské státy stanovily v roce 2007 (EK, 2013). V České republice roste počet studentů využívajících stipendií programu ERASMUS, jak dokládá následující graf. Za dobu fungování tohoto programu stipendií využilo 34 908 studentů z ČR, což odpovídá přibližně 2 % z celkového počtu studentů ze zemí, které jsou zapojeny do programu.⁷

⁶ Název programu je vlastně zkratka pro European Community Action Scheme for the Mobility of University Students. Zkratka je také úzce spojena se jméno Erasma Rotterdaského (1465 – 1563), holandského myslitele a představitele humanismu a renesance.

⁷ Údaj vychází ze statistik Evropské komise v období akademických roků od 1998/1999 do 2010/2011, dostupné online na: <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/stat/table1.pdf>

Graf 1 Vývoj počtu studentů v programu ERASMUS v ČR

Zdroj: zpracováno dle statistiky Evropské komise, 2011

Předseda EK José Manuel Barroso (EK, 2012) u příležitosti dvacátého pátého výročí programu zhodnotil jeho vývoj: „Účinek programu ERASMUS byl obrovský, a to nejen pro jednotlivé studenty, ale i pro celé evropské hospodářství. Podporou kvalitní výuky a moderního systému vysokoškolského vzdělávání s úzkými vztahy mezi akademickou půdou a zaměstnavateli Erasmus pomáhá vyrovnat nesoulad mezi nabídkou dovedností a poptávkou po nich. Mladým lidem dává rovněž možnost pracovat v jiných zemích, kde lze najít odpovídající uplatnění, a podněcuje je k tomu, aby nezůstávali v místech, kde není poptávka po dané kvalifikaci.“

Na evropské úrovni koordinuje tento program *Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblasti* (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, EACEA) se sídlem v Bruselu. Mezi aktivity EACEA patří poskytování informací, poradenství k projektovým žádostem či organizace informačních dnů k výzvám. Na národní úrovni spravuje program *Národní agentura pro evropské vzdělávací programy* (NAEP). Agentura vznikla po roce 2007 při Domu zahraničních služeb s cílem předávat informace o programech EU v oblasti vzdělávání včetně organizování konferencí a vzdělávacích seminářů. Posledním článkem v soustavě organizací jsou samotné univerzity, které se mohou dobrovolně

do programu zapojit a umožnit tak svým studentům a pracovníkům získat stipendium na pobyt v zahraničí. (NAEP, 2012)

6.2 Historie programu ERASMUS

Program ERASMUS navázal na úspěšný program COMETT z 80. let, který byl popsán v kapitole č. 4 o vzniku evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. V současné době se jedná o největší program podporující evropskou spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání. V prvním akademickém roce 1987/1988 svého fungování program umožnil studium v zahraničí pro 3 224 studentů. Ve svém vývoji však prošel řadou změn. Na počátku byl program zaměřen zejména na mobilitu studentů, až později přibyla mobilita pracovníků a projekty spolupráce univerzit.

V roce 1995 se ERASMUS stal součástí rámcového vzdělávacího programu Sokrates,⁸ který byl vůbec prvním programem EU zaměřeným na všechny úrovně vzdělávacího procesu. Sokrates byl přijat rozhodnutím EP a EK č. 819/95/EC na období 1995 – 1999. „Tento program byl určen k podpoře rozvoje kvalitního vzdělání a vytvořil otevřený evropský prostor pro spolupráci v oblasti vzdělávání.“⁹ Do programu byly zapojeny všechny členské země EU, dále Island, Norsko a Lichtenštejnsko. ČR se připojila v roce 1997.¹⁰ Pro první období bylo vyčleněno 859 milionů EUR. (Vláda ČR, 2005)

Na základě evaluace programu navázala druhá fáze Sokrates pro období 2000 - 2006 rozhodnutím číslo 253/2000/EC. Cílem bylo podpořit evropskou dimenzi vzdělávání, mezi priority patřila podpora výuky cizích jazyků, spolupráce univerzit, zahraniční mobilita a celoživotní vzdělávání. (EK, 2007)

Nový vzdělávací program EU s názvem Celoživotní učení (*Lifelong Learning Programme*, LLP) byl přijat rozhodnutím EP a EK č. 1720/2006/EC. Program se zaměřuje zejména na podporu výměny, spolupráce a mobility mezi vzdělávacími institucemi. Cílem programu LLP je přispět k rozvoji EU jako znalostní společnosti a podpořit tak vývoj vzdělávacího systému v evropských zemích.¹¹ Rozpočet programu na období 2007 - 2013 je téměř 7 miliard EUR. V rámci programu jsou podporovány aktivity mobility individuálních studentů, pedagogů

⁸ Program nese jméno po antickém filosofovi Sokratovi (469 - 399 př.n.l)

⁹ Přeloženo z anglického originálu v dokumentu „Final Comission Report on te implementation of the Socrates Porgramme 1995 – 1999, dostupné online: <http://ec.europa.eu/education/programmes/evaluation/soc1.pdf>

¹⁰ Spolu s ČR v 1997 byly do programu přijaty Kypr, Maďarsko a Rumunsko, o rok později pak Slovensko, Polsko, Litva, Estonsko, Lotyšsko a v roce 1999 přistoupily ještě Bulharsko, Slovinsko a Malta.

¹¹ Do programu je zapojeno celkem 33 zemí - 27 členských států EU, Norsko, Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko, Turecko a Chorvatsko (NAEP, 2013)

a školitelů. LLP je rozdělen do čtyř odvětvových programů, které se specializují na jednotlivé stupně vzdělávání. (EK, 2011)

Tabulka 4 Dělení Programu celoživotní učení (LLP)

Odvětvové programy			
COMENIUS zaměřený na předškolní a školní vzdělávání až do úrovně ukončení středního vzdělání	ERASMUS zaměřený na vysokoškolské vzdělávání a odborné vzdělávání na vysokoškolské úrovni	LEONARDO DA VINCI zaměřený na odborné vzdělávání a odbornou přípravu	GRUNDTVIG zaměřený na vzdělávání dospělých a celoživotní učení
<p>Průřezový program se skládá ze čtyř hlavních činností:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráce a inovace politik, - podpora studia jazyků, - informační a komunikační technologie, - šíření a využívání výsledků v oblasti celoživotního učení 			
program Jean Monnet zahrnuje akce Jean Monnet a provozní granty pro evropské instituce			

Zdroj: tabulka upravena podle NAEP, 2013

Bakalářská práce se soustředí na program ERASMUS, který je využíván studenty KRS a je zároveň součástí výzkumu o jejich zkušenostech se zahraniční mobilitou. Mezi hlavní cíle programu ERASMUS, jak uvádí NAEP (2013) patří:

- zlepšit kvalitu a zvýšit objem mobility studentů a zaměstnanců v rámci Evropy, a přispět tak k dosažení toho, aby se do roku 2012 zúčastnily mobility studentů v rámci programu Erasmus a programů, které mu předcházely, alespoň 3 miliony osob
- zlepšit kvalitu a zvýšit objem multilaterální spolupráce mezi vysokoškolskými institucemi v Evropě
- zvýšit úroveň transparentnosti a slučitelnosti kvalifikací vysokoškolského vzdělávání v Evropě
- zlepšit kvalitu a zvýšit objem multilaterální spolupráce mezi vysokoškolskými institucemi a podniky v Evropě

Mezi podporované aktivity pro studenty patří studijní pobyt na zahraniční univerzitě a pracovní stáž. Podmínkou pro studenta je ukončení prvního roku studia. Program je určen všem studentům vysokých a vyšších odborných škol, které jsou zapojeny do programu ERASMUS.

6.3 Program ERASMUS v praxi

Vysoké a vyšší odborné školy, které mají zájem se do programu zapojit, musí podat žádost EACEA o účast v programu a získat tzv. Erasmus University Charter (EUC).¹² Pro akademický rok 2012/2013 splňuje v České republice podmínky o udělení EUC celkem 70 vzdělávacích institucí. (NAEP, 2012)

V praxi mohou studenti využít *studijní pobyt* na univerzitě v zahraničí. Místo studia v zahraničí je ovlivněno bilaterálními smlouvami mezi partnerskými vzdělávacími institucemi. Smlouva se uzavírá mezi dvěma partnery, ve které je specifikováno, kolik studentů a na kolik měsíců může být vysláno. Další aktivitou programu ERASMUS je *pracovní stáž*, kterou může absolvovat student, který je zapsán do akreditovaného studijního programu na vysoké škole či vyšší odborné škole. S tímto stipendiem má student možnost vyjet na zahraniční stáž ve firmě, školícím či výzkumném středisku. Podle pravidel stipendium nesmí být využito pro stáže v institucích EU a na diplomatických misích. (NAEP, 2013)

Každý student má nárok využít stipendium ERASMUS během studia jedenkrát pro studijní pobyt a jedenkrát pro pracovní stáž. Stipendium je financováno z fondů Evropské unie a státního rozpočtu ČR. Výše stipendia se odvíjí od délky pobytu v zahraničí a cílové destinace. Informace o zahraničních školách a zkušenostech studentů z pracovních stáží lze získat z tzv. zpráv mobility.¹³

V rámci UPOL má zahraniční vztahy univerzity v kompetenci Oddělení mezinárodních vztahů, které má na starost také administraci programu ERASMUS. Oddělení koordinuje aktivity programu a vypracovává zprávy pro NAEP. Studentům předává aktuální informace o možnostech zahraničních mobilit a referentky dle zaměření na studijní pobyty či pracovní stáže v rámci programu ERASMUS poskytují studentům konzultace. Oddělení mezinárodních vztahů odpovídá za finanční management a dodržování smluv s EU. Se studenty uzavírá finanční smlouvu, vyplácí jim stipendia a asistuje při administraci pobytu studenta v zahraničí. (Oddělení mezinárodních vztahů UPOL, 2013)

¹² Podmínka Erasmus University Charter byla zavedena s cílem zvýšit kvalitu mobilit. EUC je rozdělena do tří kategorií podle poskytovaných aktivit. (NAEP 2012)

¹³ Každý student, který získal stipendium ERASMUS a absolvoval zahraniční pobyt, je povinen po návratu vyplnit tzv. zprávu mobility. Tyto zprávy jsou veřejné a dostupné online s cílem poskytnutí informací a zkušeností dalším uchazečům o stipendium. Více na: <http://erasmus-database.naep.cz/>

Součástí realizace programu ERASMUS na UPOL je také zapojení fakult a odpovědnost jednotlivých kateder. Katedry zajišťují aktivity na akademické úrovni. Jak uvádí Oddělení mezinárodních vztahů UPOL (2013) jedná se především o „navázání kontaktu se zahraniční institucí, příprava dohody o spolupráci, výběr studentů a učitelů, sestavení studijního programu, vypracování souvisejících materiálů a dokumentů, organizační záležitosti spojené s pobyty učitelů.“

V rámci finanční prostředků na realizaci programu ERASMUS v příslušném akademickém roce lze realizovat tzv. přípravnou návštěvu. Smyslem této návštěvy je uzavření nové bilaterální dohody programu ERASMUS, navázání spolupráce s partnerskou univerzitou a seznámení se s jejím systémem vzdělávání. Hrazeny jsou také tzv. monitorovací cesty, které slouží především k ověření studijních a životních podmínek studentů na partnerských univerzitách. (NAEP, 2012)

7. Katedra rozvojových studií na Univerzitě Palackého v Olomouci

V této části bude představena Univerzita Palackého v Olomouci včetně jejich oficiálních dokumentů, které zohledňují mobilitu studentů. V další části bude pozornost věnována vzniku a vývoji Katedry rozvojových studií.

7.1 Univerzita Palackého v Olomouci

Univerzita Palackého v Olomouci má dlouhou tradici. UPOL byla založena v roce 1573 jako jezuitská kolej a je druhou nejstarší univerzitou v České republice. V současné době tato veřejná vysoká škola nabízí možnost studia na osmi fakultách¹⁴ pro více než 23 000 studentů. Téměř 20% studentů pochází ze zahraničí. Mezinárodní rozměr vzdělávání je podpořen čtyřmi mezinárodními centry, mezi které patří Konfuciova akademie, Britské centrum, Francouzské centrum a Erasmianum – Centrum pro jazyk a kulturu Nizozemí a Vlámka. (UPOL, 2012)

¹⁴ Cyrilometodějská teologická fakulta, Lékařská fakulta, Filosofická fakulta, Přírodovědecká fakulta, Pedagogická fakulta, Fakulta tělesné kultury, Právnická fakulta a Fakulta zdravotnických věd.

Obrázek 2 Logo Univerzity Palackého v Olomouci

Zdroj: Univerzita Palackého, 2012

Aktivity UPOL vychází z motta „Univerzita Palackého – významný člen klubu evropských výzkumných univerzit, nedílná součást života města i kraje“ (UPOL: Dlouhodobý záměr činnosti 2011 – 2015, 2). UPOL ve svém Dlouhodobém záměru popisuje snahu o otevřenost univerzity k veřejnosti a podporu internacionalizaci. „Budou vytvářeny podmínky pro mezinárodní mobilitu studentů a pracovníků Univerzity Palackého, tak aby se tyto kontakty staly obvyklou součástí jejich studentského a profesního života“ (UPOL: Dlouhodobý záměr činnosti 2011 – 2015, 13). V aktualizovaném vydání tohoto dokumentu pro rok 2012 patří mobilita mezi priority mezinárodní spolupráce. Důraz je kladen na rozvoj kontaktů se zahraničními univerzitami a podporu výměny studentů. Zároveň se univerzita soustředí na rozvoj příležitostí studentských i pedagogických mobilit a podporuje pracovní stáže. Tuto skutečnost dokládají také statistiky ve výročních zprávách UPOL o počtu studentů, kteří v rámci zahraniční mobility využili stipendia ERASMUS.

Tabulka 5 ERASMUS zahraniční mobility studentů UPOL

Rok	Celkový počet zapsaných studentů	Počet vyslaných studentů v rámci programu ERASMUS	Procentuální podíl počtu vyslaných studentů na celkovém počtu
2008	22 199	423	1,91 %
2009	23 330	423	1,81 %
2010	24 156	580	2,40 %
2011	22 983	582	2,53 %

Zdroj: UPOL - Výroční zpráva za rok 2008, 2009, 2010 a 2011

7.2 Vznik a vývoj Katedry rozvojových studií na Univerzitě Palackého v Olomouci

Katedra rozvojových studií je jednou z 18 kateder na Přírodovědecké fakultě UPOL. Fakulta dnes nabízí studium v pěti oborech: Matematika s informatikou, Fyzika, Chemie, Biologie s ekologií a Vědy o zemi. KRS, která se řadí mezi obory Vědy o zemi, funguje samostatně od roku 2007. Do té doby existovala jako studijní program pod Katedrou geografie. Od roku 2009 sídlí její pracoviště v nových prostorách, v budově na Třídě 17. listopadu. (Fňukal a kol., 2009)

Obrázek 3: Logo Katedry rozvojových studií UPOL

Zdroj: Katedra rozvojových studií, 2012

Iniciátorem vzniku oboru Mezinárodní rozvojová studia (MRS) a později samotné KRS byl doc. Nováček, který působil jako odborný asistent na Katedře ekologie a od roku 1998 také jako ředitel v Centru interdisciplinárních studií UPOL. Jak uvádí sám doc. Nováček, v této době zaznamenal významný moment, který ovlivnil vznik studijního oboru: „Pamatuju si rok 1997, kdy tady přednášel můj kolega, kamarád a novinář Jan Urban o Latinské Americe“ (doc. Nováček, 2013). Právě Jan Urban se zmínil o možnosti studia rozvojových studií. V návaznosti na toto setkání se v roce 1998 uskutečnila první letní škola rozvojových studií a v roce 2000 začaly přípravy samotného studijního oboru. Jak uvádí publikace Katedry geografie (Fňukal a kol., 2009) doc. Nováček se stal iniciátorem studia mezinárodní rozvojové spolupráce a humanitární pomoci a vytvořil koncepci nového studijního oboru s názvem Mezinárodní rozvojová studia. „Trvalo to (příprava oboru pozn. autora) včetně akreditace dva a půl roku a od září 2003 byl obor otevřen a přijali jsme první studenty.“ (doc. Nováček, 2013) Otevření tohoto oboru na Přírodovědecké fakultě souviselo s předchozími pracovními zkušenostmi z této fakulty, kde doc. Nováček působil. Jak uvádí publikace s názvem Historie Katedry geografie (2009, 10) „společenský vývoj v 90. letech postavil tuto katedru před nutnost pružně reagovat na vývoj společnosti a zohlednit změny poptávky na trhu práce.“ V tomto období vznikala nová specializovaná pracoviště, která se stala základem nových kateder.

„Do dneška jsem vděčný tehdejšímu vedoucímu doc. Vysoudilovi, že do toho šel. Byla to svým způsobem jeho velkorysost, že na katedře, která má téměř padesátiletou historii, byl ochoten do tohoto experimentu jít.“ (doc. Nováček, 2013) Katedra geografie tak poskytla zázemí pro vznikající studijní obor a zajistila výuku geografických předmětů. Ovšem, jak připomíná doc. Nováček (2013), byla zde ústní dohoda, že se obor v budoucnu osamostatní.

První studenti na nový obor MRS byli přijati v roce 2003. Odborné předměty v tomto období vyučovali převážně externí pracovníci. „Zpočátku to byli zejména mí kolegové a spolupracovníci, ať už z letní školy nebo v rámci jiných profesních aktivit především v environmentální oblasti,“ připomíná doc. Nováček. To potvrzují i slova Mgr. Šafaříkové (2013) „Já jsem přišla na katedru v roce 2008, kdy jsem byla už v roce 2007 oslovena Pavlem Nováčkem, zda bych zde chtěla učit.“ Díky rostoucímu zájmu o studium a zvyšujícímu se počtu studentů oboru MRS vznikla v roce 2007 Katedra rozvojových studií. Jak upřesnil doc. Nováček (2013) stále probíhá úzká spolupráce s Katedrou geografie.

Počátky nové katedry byly spojeny s několika projekty, do kterých se katedra zapojila, a které pomohly rozvinout studijní obor Mezinárodní rozvojová studia. Jak upozorňuje doc. Nováček (2013), začátky nebyly jednoduché: „Katedra geografie byla velmi vstřícná, ale finančně nás podpořit nemohla.“ Prostředky na zaměstnance a tvorbu studijních materiálů tak bylo potřeba hledat v projektech. Tyto projekty byly podpořeny zejména z prostředků Programu zahraniční rozvojové spolupráce České republiky Ministerstva zahraničních věcí či Evropského sociálního fondu. Většina projektů byla zaměřena na osvětu témat rozvojové problematiky, zkvalitnění výuky a rozšiřování informací o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky. Novější projekty podpořily zahraniční mobilitu studentů katedry a získání zkušenosti z praxe. (Katedra rozvojových studií, 2012)

Tabulka 6 Přehled projektů, které podpořily rozvoj Katedry rozvojových studií

Období	Zdroj financování	Název projektu	
2006-2009	Operační program Rozvoj lidských zdrojů	Inovace studijního oboru Mezinárodní rozvojová studia	
Popis	Projekt se zaměřuje na zkvalitnění terciárního vzdělávání oboru Mezinárodní rozvojová studia. V rámci projektu bylo vytvořeno několik nových kurzů, které jsou vyučovány v angličtině. Součástí projektu bylo vytvoření odborné knihovny, tištěných studijních materiálů a organizace mezinárodních seminářů včetně pobytu zahraničního odborníka, který se podílel na výuce pro studenty.		
2008	Ministerstvo zahraničních věcí ČR	Zelená pro rozvojová studia	
2009	Ministerstvo zahraničních věcí ČR	Svět nám, my rozvoji	

	věcí ČR		
2009-2010	EEA – Norské fondy	Posilování rozvojových studií v ČR	
	Partnerská organizace University of Oslo, Norsko		
2009-2012	Operační program vzdělání pro konkurenceschopnost	Zvyšování konkurenceschopnosti a uplatnitelnosti pro studenty rozvojových studií	
Popis	Cílem projektu je zvyšování uplatnitelnosti absolventů studijního oboru Mezinárodní rozvojová studia na trhu práce. Mezi aktivity tohoto projektu patří studentské exkurze do evropských rozvojových institucí, účast zahraničních odborníků ve výuce, organizace mezinárodní konference, inovace předmětů v anglickém jazyce či vybavení knihovny včetně vytvoření encyklopedie rozvojových studií. Partnery tohoto projektu je Vyšší odborná škola sociální Olomouc a Rozvojová agentura ČR.		
2012-2015	Operační program vzdělání pro konkurenceschopnost	UP PSTROS – Uplatnitelnost v praxi pro studenty rozvojových studií	
Popis	Tento projekt si klade za cíl zvyšování uplatnitelnosti studentů studijního oboru Mezinárodní rozvojová studia na trhu práce. Cíle projektu bude dosaženo pomocí aktivit, jako jsou inovativní předměty, možnost modularizace volitelné části studia či podpora praxe, zahraničních stáží a exkurzí studentů.		

Zdroj: Katedra rozvojových studií (2012), Ministerstvo financí ČR (2012), Přírodovědecká fakulta UPOL (2010)

7.3 Současnost katedry

V současné době katedra nabízí bakalářské, magisterské i doktorské studium. V akademickém roce 2012/2013 KRS poskytuje vzdělání více jak 209 studentům v prezenční formě vzdělání (UPOL Portál: Informační systém, 9. 12. 2012).

Bakalářské studium oboru MRS tvoří souhrn poznatků o regionální geografii rozvojových zemí a je doplněno geografickými předměty. Studium navazujícího magisterského studijního oboru MRS umožňuje studentům získat přehled v oblasti českého programu rozvojové pomoci a spolupráce. Studijní obor je zaměřen zejména na příležitosti rozvojových regionů. (Přírodovědecká fakulta UPOL, 2012) Pro studenty magisterského stupně je od akademického roku 2012/2013 k dispozici možnost tzv. modularizace volitelné části navazujícího magisterského oboru. Studenti si tak mohou vybrat ze tří tematických modulů (ekonomický, politicko-rozvojový a environmentálně-sociologický).¹⁵ V průběhu celého studia tohoto oboru je důraz kladen na znalost dvou cizích jazyků. Studentům je také nabízena široká nabídka volitelných předmětů, které se soustředí na přenos informací z praxe. „Důležité je také

¹⁵ Více informací k modularizaci na: <http://www.development.upol.cz/uploads/dokumenty/Modularizace-zakladni-informace.pdf>

pro studenty, aby se seznámili se zkušenostmi s lidmi z praxe. Právě proto jsou do studijního programu zařazeny předměty, jako je Blok expertů a další“ (doc. Nováček, 2013).

7.4 Aktivity Katedry rozvojových studií

Jak uvádí výroční zpráva Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého „fakulta vítá a podporuje zahraniční mobility studentů.“ (Výroční zpráva, 2008) KRS není výjimkou a studentům poskytuje Vavrouškovo stipendium.¹⁶ Finanční podpora je učená studentům KRS s cílem podpořit jejich výjezdy do zahraničí v podobě studijních pobytů, odborných stáží či výzkumných projektů. Studenti využívají každoročně finanční podpory pro své aktivity, často spojeny s přípravou bakalářské či diplomové práce. Aktuálně jsou také poskytovány finanční příspěvky na zahraniční cesty v rámci projektu UP PSTROS. (Katedra rozvojových studií, 2012)

Vzhledem k výzkumu mezi studenty KRS se bakalářská práce zaměřuje na stipendium v rámci programu ERASMUS, kterého studenti využívají od roku 2008. Studenti mohou absolvovat *studijní pobyt* v zahraničí na základě bilaterálních smluv s partnerskými univerzitami. V současné době studenti mají na výběr ze široké nabídky studijních pobytů, jak uvádí následující tabulka.

¹⁶ Stipendium nese název po českém ekologovi, publicistovi a politikovi Josefu Vavrouškovi. V roce 1990 se Vavroušek stal ministrem životního prostředí vlády ČSFR. O rok později zorganizoval první celoevropskou konferenci ministrů životního prostředí. Byl vedoucím československé delegace na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro v červnu 1992.

Tabulka 7: Přehled možností studijního pobytu v rámci programu ERASMUS pro studenty KRS (abecedně seřazeno podle zemí)

Univerzita	Město	Země	Počet studentů Podpis smlouvy Platnost smlouvy
Ghent University	Ghent	Belgie	1 x 10 měsíců Podpis dne 27. 11. 2007 Platnost do 2013/2014
University of Helsinki	Helsinki	Finsko	2 x 10 měsíců Podpis dne 25. 9. 2011 Platnost do 2012/2013
Université Montpellier	Montpellier	Francie	2 x 10 měsíců Podpis dne 12. 9. 2012 Platnost do 2012/2013
Université d'Auvergne	Clermont- Ferrand	Francie	2 x 10 měsíců Podpis dne 4. 2. 2012 Platnost do 2013/2014
Université Pierre Mendès France	Grenoble	Francie	1 x 10 měsíců Podpis dne 17. 12. 2012 Platnost do 2013/2014
Université de la Nouvelle Calédonie	Noumea	Francie Nová Kaledonie	1 x 10 měsíců Podpis dne 25. 9. 2012 Platnost do 2013/2014
Université des Antilles et de la Guyane	Fort de France	Francie, Martinik	2 x 12 měsíců Podpis dne 17. 2. 2011 Platnost do 2012/2013
Utrecht University	Utrecht	Nizozemsko	1 x 10 měsíců Podpis dne 12. 9. 2011 Platnost do 2013/2014
University of Oslo	Oslo	Norsko	2 x 6 měsíců Podpis dne 3. 9. 2009 Platnost do 2012/2013
University of Wrocław	Wrocław	Polsko	2 x 10 měsíců Podpis dne 25. 9. 2012 Platnost do 2013/ 2014
Graduate School for Social Research	Varšava	Polsko	2 x 5 měsíců Platnost do 2012/ 2013

Universität Wien	Vídeň	Rakousko	1 x 10 měsíců Podpis dne 18. 4. 2011 Platnost do 2012/ 2013
Univerzita Mateja Bela	Banská Bystrica	Slovensko	2 x 10 měsíců Podpis dne 27. 4. 2012 Platnost do 2013/ 2014
Universidad de Huelva	Huelva	Španělsko	1 x 10 měsíců Podpis dne 19. 9. 2011 Platnost do 2012/ 2013
Universidad de Granada	Granada	Španělsko	2 x 6 měsíců Podpis dne 25. 9. 2011 Platnost do 2012/2013
Universidad Politécnica de Madrid	Madrid	Španělsko	2 x 10 měsíců Podpis dne 29. 10. 2012 Platnost do 2013/2014
Universidad de Las Palmas de Gran Canaria	Palmas de Gran Canaria	Španělsko	2 x 10 měsíců Podpis dne 28. 4. 2010 Platnost do 2012/2013
Malmö University	Malmö	Švédsko	2 x 5 měsíců Podpis dne 17. 1. 2013 Platnost do 2013/2014
Fatih University	Istanbul	Turecko	2 x 10 měsíců Podpis dne 20. 9. 2013 Platnost do 2013/2014

Zdroj: upraveno dle Katedry rozvojových studií (2012) a bilaterálních smluv KRS (Bilateral Agreement)

Rozšíření nabídek a spolupráce s partnerskými univerzitami bylo podpořeno zejména z projektů katedry. Jak uvádí Mgr. Šafaříková (2013) cílem bylo rozvinout spolupráci s univerzitami ve francouzsky a španělsky hovořících zemích. V roce 2009 začala vyhledávat kontakty na univerzity, „Snažila jsem se najít sylaby nebo kurikula, které by odpovídaly zaměření naší katedry. Například ve Francii neexistují Development Studies tak jako u nás. Takže jsem hledala kurikula pod geografii nebo ekonomii, odtud zaměření partnerských univerzit, které dnes Katedra rozvojových studií má.“ Některé z univerzit osobně navštívila za účelem dohodnutí spolupráce a podepsání partnerské smlouvy. Většina komunikace však běžně probíhá prostřednictvím emailové korespondence (Mgr. Šafaříková, 2013). Smlouvy jsou uzavírány recipročně, což znamená, že mohou přijet zahraniční studenti také studovat na KRS do Olomouce. V loňském roce to byli například studenti z Granady. Zatím však není tato

možnost ve velkém využívána, jak uvedla Mgr. Šafaříková (2013), „Pro západní Evropu a anglicky mluvící země tento region není příliš atraktivní.“ To potvrzují i statistiky UPOL o počtu přijíždějících studentech na univerzitu, který je konstantní a nedochází k výraznému nárůstu. Nejvíce přijíždějících studentů na UPOL je nejvíc z Polska, Španělska a Slovenska (UPOL: Výroční zpráva za rok 2011, 2012).

Mgr. Šafaříková říká, že studenti KRS jsou aktivní a mají zájem o možnost vycestovat do zahraničí a je vidět určitý posun v jejich připravenosti na pohovor. „Mám pocit, že předchozí roky z toho měli mnohem větší strach. Letos už věděli, že nejde o tom mluvit francouzsky či španělsky perfektně, ale být schopen něco říct.“ Nabídka partnerských univerzit se stále rozšiřuje, jak uvedla Mgr. Šafaříková „rádi bychom doplnili ještě nějakou britskou univerzitu“ (Mgr. Šafaříková, 2013). Doc. Nováček (2013) uvedl, že „co se týká ERASMUS nabídka je možná až nadbytečná, ale zároveň nechci bránit nikomu, když přijde s něčím dalším.“

Studenti KRS v rámci programu ERASMUS využívají finanční podporu také pro *pracovní stáže*. Podmínkou je místo konání pracovní stáže, které se musí uskutečnit v členských státech Evropské unie, v Norsku, Lichtenštejnsku, na Islandu, Turecku a ve Švýcarsku. Studenti v uplynulých letech působili na stáži v institucích a organizacích v Berlíně, Bruselu či Madridu, jak je uvedeno v následující tabulce. Zpravidla si studenti své zaměstnavatele a možnosti stáží vyhledávají sami. Přesto se katedra snaží navázat nové zahraniční partnerství a umožnit tak výjezd dalším studentům. (Katedra rozvojových studií, 2012)

Tabulka 8 Přehled organizací, kde studenti absolvovali pracovní stáž v rámci programu ERASMUS (seřazeno abecedně dle názvů organizací)

Organizace	Stát
ASA Programm	Berlín, Německo
Austria Institut für Europa und Sicherheitspolitik	Maria Enzersdorf, Rakousko
Development Education Research Centre	Londýn, Velká Británie
Euromontana	Brusel, Belgie
INCOMINDIOS	Curych, Švýcarsko
Institute of Social Studies	Haag, Nizozemsko
Interkulturelles Zentrum	Vídeň, Rakousko
RED Deporte	Madrid, Španělsko
Výzkumné centrum CEREGMIA	Fort de France, Martinik, Francie
Zastoupení kraje Vysočina při EU	Brusel, Belgie
Zastoupení Olomouckého kraje při EU	Brusel, Belgie

Zdroj. Katedra rozvojových studií (2013), NAEP (2013)

Fungování ERASMUS na KRS odpovídá cílům tohoto programu, které byly uvedeny v kapitole č. 6. Roste počet studentů účastnících se zahraniční mobility a rozšiřuje se také nabídka partnerských univerzit a organizací. To vede ke zvýšení objemu zejména bilaterální spolupráce KRS se zahraničními institucemi. Studentům jsou uznávány získané znalosti ze zahraničních studií, čímž je splňována slučitelnost kvalifikací vysokoškolského vzdělávání v Evropě.

8. Výzkum mezi studenty Katedry rozvojových studií UPOL

Jak uvedla Pírková (2005) zavedení principů Boloňského procesu v ČR umožňuje dnes studentům vysokých škol strávit část studia v zahraničí, v případě studijního pobytu jsou jim uznány předměty v rámci kreditního systému. Finanční podporu zajišťuje program ERASMUS, který je na KRS využíván od akademického roku 2008/2009. Díky tomuto institucionálnímu zajištění může KRS stále rozšiřovat spolupráci a komunikaci se zahraničními institucemi a zároveň umožnit se účastnit zahraniční mobility stále více studentům.

8.1 Příprava a průběh výzkumu

K zjištění podrobných informací o mobilitě studentů KRS byl využit kvalitativní výzkum. Úkolem takového výzkumu je „porozumět sociální situaci. V centru pozornosti kvalitativního výzkumu je člověk v jeho každodennosti“ (Olecká, Ivanová, 2010, 2). Cílem výzkumu této bakalářské práce je s pomocí dotazníku a komunikace se studenty zjistit, jaká byla jejich motivace k výjezdu do zahraničí, jejich hodnocení a zájem o další zahraniční pobyt. Zároveň výzkum hledal odpověď na to, jak studenti využívají zahraniční zkušenost v praxi.

Skupinou dotazovaných byli studenti KRS, kteří se účastnili mobility za podpory programu ERASMUS. Výzkum mezi studenty probíhal v termínu březen - duben 2013. Přehled studentů byl vytvořen na základě Zpráv o výběrovém řízení ERASMUS, které katedra zpracovává při každém výběrovém řízení. Tyto zprávy byly poskytnuty Mgr. Syrovátkou, který je členem výběrové komise. Kontakt se studenty KRS byl navázán prostřednictvím emailové komunikace či profilů na sociálních sítích. Studenti byli poté osloveni s žádostí zodpovězení dotazníku a v případě nejasností byli požádáni o doplnění svých odpovědí.

Dotazník byl vypracován ve dvou verzích dle typu zahraniční mobility studentů a je součástí příloh této práce. Otázky byly rozděleny do čtyř tematických okruhů a jednalo se o otevřené otázky, jejichž odpovědi nebyly nijak limitovány. Dotazník hledal odpověď na *motivaci* studentů, proč se přihlásili na výběrové řízení či proč zvolili pracovní stáž v zahraničí. Dále byli studenti dotazováni na *hodnocení* pobytu porovnáním osobních pozitiv a negativ, které jim zahraniční pobyt přinesl. V další části studenti popisovali svůj zájem po návratu o další zahraniční pobyt a vyjmenovávali typy aktivit, které by pro ně byly nejvíce zajímavé. V neposlední řadě byli studenti dotázáni, jak využili *zkušenosti*, které získali na zahraničním pobytu v praxi. Cílem této otázky bylo zjistit, jakým způsobem aplikují své zkušenosti v osobní i profesní rovině.

Další informace byly čerpány ze závěrečných zpráv, které studenti povinně vyplňují po návratu ze zahraničního pobytu. Tyto zprávy jsou dostupné online na stránkách NAEP.

8.2 Výzkum a zpracování dotazníků

S žádostí o zodpovězení otázek bylo osloveno celkem 36 studentů KRS, kteří vyjeli na studijní pobyt. Jednalo se o časové období od akademického roku 2008/2009, kdy vyjela první studentka na univerzitu v Utrechtu a až po studenty, kteří absolvovali studijní pobyt v zimním semestru 2012/2013. Do výzkumu bylo zařazeno také 12 studentů, kteří využili

stipendium programu ERASMUS na pracovní stáž. Osobní kontakt se podařilo navázat s 27 studenty, kteří absolvovali studijní pobyt a 9 studentkami, které byly na pracovní stáži.

Tabulka 9 Přehled počtu studentů KRS ve vztahu k mobilitě a výzkumu

ERASMUS studijní pobyt		ERASMUS pracovní stáž	
Počet studentů, kteří vyjeli na studijní pobyt	36	Počet studentů, kteří vyjeli na pracovní stáž	12
Počet studentů, kteří se zúčastnili výzkumu	27	Počet studentů, kteří se zúčastnili výzkumu	9

V okamžiku, kdy byly dotazníky vyplněny, byly odpovědi zaznamenány do předem připravené tabulky pro porovnání výsledků. V tabulce bylo zapsáno jméno studenta, univerzita či organizace, kde působil a akademický rok, ve kterém vycestoval do zahraničí.

Porovnání odpovědí studentů začalo podrobným pročitáním jednotlivých odpovědí s cílem zvýraznit nejdůležitější pojmy vztahující se ke zkoumanému tématu. Bylo využito tzv. otevřené kódování, což je „část analýzy, které se zabývá označováním a kategorizací. Údaje jsou rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány“ (Strauss, Corbinová, 1999). Poté byly odpovědi pročitány znovu za účelem označit části textu podobného významu. Došlo ke konceptualizaci, tedy rozebírání vět a přidělení obecných pojmů, které budou reprezentovat daný jev. Poté byly pojmy porovnány a seskupeny do vyššího řádu, což lze označit jako proces kategorizaci. Následně proběhlo závěrečné čtení, během něhož byly porovnávány vytvořené kategorie. (Strauss, Corbinová, 1999)

Pro zachování určité anonymity studentů byly v bakalářské práci vynechány jejich jména a využity kódy. Přehled studentů a kódů je součástí přílohy č. 4. Výsledky jsou rozděleny dle typu zahraniční mobility a dále do čtyř kategorií podle zjišťovaných skutečností a tematického zaměření otázky.

8.2.1 Studijní pobyt

Motivace

Studenti se shodovali, že jejich největší motivací bylo zlepšení jazykových dovedností a prohloubení odborných znalostí. Studentka 19 upřesnila, že „své plány jsem uzpůsobila jazykovým schopnostem a zohlednila s nimi výběr univerzity.“ Studenti velmi často zmiňovali, že motivací jim byla také prestiž zahraniční univerzity, atraktivita studijního programu či zajímavá nabídka odborných předmětů. Významným pojmem, který

se v odpovědích studentů často objevoval, je vliv jejich prostředí, jak potvrdil student 4 „působilo na mě mé okolí, kdy část mých přátel a spolužáků také vyjížděla do zahraničí.“

Nedílnou součástí je také touha se osamostatnit a být nezávislý, jak potvrzuje studentka 8 „jestli něco takového zvládnou sama“ a doplňuje studentka 6 „zkusit si žít sama za sebe.“ S tím souvisí zájem získat zkušenost z pobytu v zahraničí, jak říká studentka 29 „chtěla jsem zjistit, jaké to je žít v cizí zemi.“

V odpovědích studenti přiznali několik obav, které měli ještě před svým odjezdem na studijní pobyt. Jednalo se zejména o strach z nového prostředí, zda zvládnou studium v cizím jazyce či získají požadované množství kreditů. Často také zmiňovali komplikace s hledáním ubytování v zahraničí.

Hodnocení

Studenti se ve svých odpovědích shodovali, že studijní pobyt v zahraničí jim více dal, než vzal. To potvrzuje i student 34, který řekl „ERASMUS předčil mé očekávání.“ Studentka 8 sdělila, že ji ERASMUS „vzal strach z nových zkušeností.“

Studenti ocenili zejména odborný přínos studijního pobytu a získané zkušenosti s vzdělávacím systémem v zahraničí. Podle studentky 19 je ERASMUS přínosný pro studenta v oblasti organizaci studia „ERASMUS mě především naučil se učit, připravovat se lépe do hodin i na zkoušky, vytvořit si a dodržet studijní plán.“ Studentka 8 přidala svůj osobní pohled na výuku na zahraniční univerzitě, kde zjistila, že lze teoretickou výuku učit mnohem praktičtěji „student musí aplikovat znalosti, které se naučil během semestru a přemýšlet, ne jen papouškovat teorii.“ S tím korespondují i slova studentky 23, která studijní pobyt dal jiný pohled na rozvoj a to díky „jinému stylu výuky, přístupu profesorů a aktivnějšímu zapojení studentů.“

Osobní přínos viděli studenti ve zlepšení jazykových dovedností, osamostatnění se a získání nových přátel. Studentka 15 označila ERASMUS jako „nejkrásnější období mého života.“ U většiny studentů se objevila slova o individualitě a sebepoznání, jak popsala studentka 18 „dokázala jsem si, že jsem schopná se o sebe postarat, domluví se cizím jazykem a zvládnou studium v cizí zemi“. Jak uvedla studentka 14 „studijní pobyt ERASMUS podpořil můj osobní růst.“ Studenti se také shodli, že zahraniční pobyt člověka učí být otevřen novým možnostem, jak potvrzuje studentka 30 „neexistuje jen jedna cesta k úspěchu, a je dobře být

otevřen i možností, o kterých jste předtím nechtěli uvažovat.“ Většina studentů sdělila, že jim studijní pobyt dal přístup k novým možnostem.

Student 26 uvedl, že „pokud student přistupuje k ERASMU zodpovědným přístupem a dokáže správně skloubit studium a studentský život, může mu být velice nápomocen k dosažení nových znalostí a zkušeností.“ To potvrzuje i studentka 17, která zároveň doporučila v zahraničí strávit celý rok, semestr na zahraniční univerzitě ji připadá nedostatečný. Student 4 doplnil, že studijní pobyt ho velmi ovlivnil a „rozvojová studia mě začala zajímat více do hloubky a profesionálně, beru to jako svoji specializaci.“

V oblasti informací a podpory poskytované zahraniční školou řadili studenti mezi negativní zkušenost příliš náročnou administraci na hostitelských školách. Ovšem shodují se, že je třeba vydržet a prvotní překážky, které mohou od pobytu zrazovat překonat. Dále studenti komentovali nesnadnou komunikaci se zahraniční univerzitou a výběr vyučovaných předmětů. V některých případech studenti popisovali, že většina kurzů v anglickém jazyce byla z magisterského stupně studia. Na druhou stranu se tento fakt často ukázal jako přínosný, protože jak uvedla studentka 19 „jsem se naučila vyhovět i náročnějším požadavkům a o to větší byl pak i přínos ve znalostech a vědomostech.“

Studentka 31 upozornila na ztrátu iluzí o fungování některých institucí a celého programu ERASMUS „trvalo několik měsíců, než jsem dostala výpis absolvovaných předmětů, kvůli čemuž jsem musela prodloužit studium.“ Studentka 28 sdělila „Uznání předmětů proběhlo sice po dlouhé době, z důvodu dovolených během letních prázdnin, ale bez problémů. Doporučuji začít s vyřizováním, co nejdříve po příjezdu, obzvlášť v létě to opravdu trvá.“

Mezi negativní zkušenosti studenti řadili nutnost zvládnout se věnovat studiu na zahraniční univerzitě i předmětů na KRS. Jak uvedla studentka 14 „měla jsem stres s doděláváním povinných zkoušek na MRS během semestru.“ Její slova potvrdila studentka 25, která po návratu ze studijního pobytu zažila „velmi stresové a hektické dodělávání předmětů,“ na druhou stranu i toto hodnotí jako zajímavou zkušenost, které ji naučila další praktické věci. Naopak studentka 28 uvedla „nemohu než pochválit a poděkovat za spolupráci se studijní referentkou a s vyučujícími, kteří mi ve všech ohledech vyšli vstříc.“

Zejména studenti, kteří studovali na univerzitách ve Skandinávii, upozornili na vyšší stipendia, které pokrylo zpravidla jen ubytování a zahraniční pobyt pro ně byl tak velmi nákladný.

Zájem

Všichni studenti se ve svých odpovědích shodli na tom, že studijní pobyt v nich vzbudil zájem o další zahraniční zkušenost. Ve většině případů studenti jmenovali pracovní stáž s cílem získat dovednosti v praxi. To potvrdily i slova studenta 2 „praktické zkušenosti ze studovaného oboru mohou přispět k lepšímu uplatnění na trhu práce.“ Zejména studenti, kteří vycestovali během studia bakalářského programu, měli v první řadě zájem o dokončení studia, a poté hledat další nabídky a příležitosti vycestovat v magisterském stupni studia.

Zajímavým faktorem je zájem o zahraniční aktivitu po návratu a poté její skutečná realizace. Jak uvedla studentka 17 „Po ukončení studia jsem přemýšlela o vycestování do zahraničí jako dobrovolník, ale zvítězil rozum a intenzivně jsem se dala do hledání dlouhodobé a finančně ohodnocené práce.“

Někteří z dotazovaných studentů využili dalších finančních podpor ze strany KRS jako je Vavrouškovo stipendium či stipendium v projektu UP PSTROS. Jak doplnil student 27 „nabídka se stále zlepšuje a cením si toho.“ Studenti se také často zmiňovali o jazykových certifikátech, které získaly po návratu ze studijního pobytu v zahraničí.

Zkušenosti

Studenti se ve svých odpovědích shodli, že je velmi důležité získat zahraniční zkušenost již během studia a stává se tak rozšířenou praxí, že zaměstnavatelé očekávají, že uchazeč část studia v zahraničí strávil. Jak však uvedl student 2 výhody ze studijního pobytu nelze generalizovat jako výhodu proti ostatním. Velmi záleží na tom, v jaké části svého studia studenti vycestovali a odtud se odvíjí jejich další naložení se získanými zkušenostmi.

Většina studentů sdělila, že jim zahraniční studijní pobyt přinesl motivaci k hlubšímu zájmu o rozvojová studia. Student 4 popisuje snahu „proniknout podrobněji do problematiky, která byla značně ovlivněna právě mým pobytem na University of Oslo.“ To potvrdila i studentka 14, které pobyt přinesl „specializaci v rozvoji na konkrétnější oblast,“ a po ukončení bakalářského programu na KRS se přihlásila na magisterský studijní program ve Wageningenu, tedy stejné univerzitě, kde studovala za podpory programu ERASMUS.

Velmi často studenti díky pobytu na zahraniční univerzitě získali kontakt s profesory, kteří jim poté vedli bakalářskou či diplomovou práci, jako v případě studentky 31 či studenta 34. Také studentka 21 uvedla, že své „poznatky využila při výzkumu a psaní diplomové práce.“

V případě dalšího studia jim velmi pomáhá znalost cizího jazyka a získané odborné znalosti, jak uvedla studentka 19 „díky znalostem ze zahraničních kurzů, se nemusím tak intenzivně připravovat na zkoušky.“ V osobní rovině využívají studenti komunikace v cizím jazyce a díky udržování kontaktů s kamarády ze zahraničí mohou cestovat po celém světě. Studenti také uvedli, že věří, že své jazykové dovednosti a získané zkušenosti využijí v budoucím zaměstnání.

Shrnutí

Závěrem lze říci, že studijní pobyt je pro studenty KRS velmi přínosný v oblasti získání odborných znalostí a hlubšího pochopení a zaměření se na problematiku rozvojových studií. Jak uvedla studentka 25 ERASMUS je „obrovská šance, jak se dostat do zahraniční na studijní pobyt.“ Rozvoj v odborné oblasti, ale také osobní přínos shrnul student 2 „jedná se o možnost spojit příjemné s užitečným a ERASMUS je příležitost, kterou máte jen jednou.“ Studenti se díky studijnímu pobytu začali více zajímat o další příležitosti v zahraničí, což shrnula studentka 8 „ERASMUS mi jako by otevřel dveře do světa.“

8.2.2 Pracovní stáž

Motivace

Mezi nejčastější odpovědi patřil zájem o rozšíření dovednosti a získání zkušenosti z práce v odlišném prostředí. To potvrdila i studentka 10, která soudí, že „studenti MRS potřebují získat praxi k tomu, aby si prohloubili znalosti a propojili teorii naučenou ve škole s praxí.“ Studentky předpokládají, že díky zahraniční stáži budou mít možnost na lepší pracovní uplatnění, většina z nich již získala alespoň krátkodobé pracovní nabídky. Ty dotazované, které jsou již absolventky MRS, využívají své získané zkušenosti ze zahraničí v současném zaměstnání. Studentky se také shodly, že se jedná o snadný způsob, jak získat finanční podporu na zahraniční pracovní zkušenost.

Před odjezdem na pracovní stáž se objevovaly zejména obavy z jazykové bariéry a náročnosti práce. S tím souvisí očekávání, nakolik budou jejich pracovní úkoly odpovídat jejich osobním představám. To popsala studentka 8 „bála jsem se, že budu někde sedět a kopírovat papíry.“ Zároveň se studentky obávaly, zda zvládnout skloubit pracovní stáž a studijní povinnosti na KRS.

Hodnocení

Studentky se shodly, že v rámci pracovní stáže si mohly prohloubit své odborné znalosti a získaly rozhled v oblasti, kde působily. Dále ocenily získané pracovní zkušenosti z prostředí mezinárodních neziskových organizací či institucí Evropské unie. Studentka 8 poznamenala, že „včas jsem přišla o iluze, které jsem o práci v neziskovém sektoru měla.“ Pracovní stáž jim přinesla také užitečné kontakty. Studentka 2 doplnila, že jednoznačně má smysl pracovní stáž v zahraničí absolvovat, protože „získáte nejenom nové znalosti v oboru, ale také mnoho přátel a osobních kontaktů, které se vždy mohou hodit.“

Studentka 8 vyzdvihla možnost poznání evropských institucí v praxi a osobní rozvoj v oblasti nových kultur „poznala jsem nový způsob života, což mi pomohlo vytvořit si názor na mnoho pro nás cizích kultur.“ Většina studentek poznamenala, že zahraniční zkušenost je nástrojem k bourání stereotypů a umožní být více otevřená poznávání nových kultur. Objevovaly se také odpovědi osobního charakteru, kdy studentkám dlouhodobý pobyt v zahraničí umožnil naučit se vařit, prát či žehlit.

Ve většině odpovědí se shodně objevil názor, že pracovní stáž člověku více dá, než vezme. Studentky se zmiňovaly o výši stipendia, které nepokrylo veškeré jejich životní náklady v zahraničí. To potvrdila i studentka 7 „negativní zkušenosti tady byly, ale každá zkušenost se rovná dobrá zkušenost, záleží, co si z toho každý odnese.“ Studentka 2 přidala jeden osobní poznatek „nejdůležitější je nebát se zeptat, když nám něco není jasné.“

Zájem

Všechny studentky se ve svých odpovědích shodly, že je pracovní stáž motivovala k další zahraniční zkušenosti. Jak uvedla 10 „můj zájem o další zahraniční pobyty rapidně stoupl.“

U studentek převažoval zájem o zahraniční pobyt, kde by mohly získat nové pracovní zkušenosti. Zmíněny byly odborné stáže podporované programem Leonardo da Vinci (LLP) či ERASMUS Entrepreneur program. Studentka 5 sdělila, že „o zahraniční pobyty budu mít zájem asi vždy, tak nějak mě to vnitřně naplňuje,“ Studentky projevíly také zájem o budoucí pracovní uplatnění v zahraničí.

Zkušenosti

Získané zkušenosti jsou velmi individuální a vztahují se k tematickému zaměření pracovní stáže a jejich využití v praxi k tomu, v jakém období studia studentky na stáž vyjely.

Studentka 10, která stále studuje, získala díky pracovní stáži kontakty na neziskové organizace, se kterými konzultovala vypracování bakalářské práce. Dále uvedla, že své zkušenosti zatím v profesním životě moc nevyužívá, ale dodala, že „díky této praxi jsem získala brigádu v cestovní kanceláři.“ Studentka 1 uvedla, že „díky mé práci jsem získala několik hodně zajímavých brigád či krátkodobých pracovních příležitostí.“ Studentka 4 popsala, že stáž ji pomohla v dalším studiu a svoji zkušenost nyní využívá při práci v třetím sektoru. To potvrdila i slova studentky 11, která je v současné době na pracovní stáži v neziskové organizaci ve Švýcarsku a detailněji se věnuje oblasti projektového managementu a dodává „plánuji získání uznatelného certifikátu a ráda bych se této oblasti věnovala profesionálně.“

Zajímavý postřeh přidala studentka 5, která vysvětlila, že zahraniční zkušenost je velmi cenná, ale je důležitá v oboru, ve kterém „chci ve skutečnosti v budoucnu působit.“

Studentka 12, která absolvovala nejdříve studijní pobyt a poté vyjela na pracovní stáž do stejného regionu, vysvětlila, že „nejtěžší je odhodlat se, respektive definitivně se rozhodnout mezi řadou možností.“ Sama uvedla, že pracovní stáž vnímá jako „přirozené pokračování dosavadních zahraničních zkušeností.“ Vzhledem k tomu, že ve francouzsky mluvící zemi získala své pracovní i studijní zkušenosti, její představy jsou jasné „i nadále mám zájem prohlubovat můj pobyt ve frankofonních zemích, ať už na poli studijním či pracovním.“

Shrnutí

Tyto konkrétní příklady studentek, které získaly stipendium ERASMUS na pracovní stáž, ukazují, že velmi záleží na osobnosti studenta a individuálním přístupu, jak využít získané zkušenosti v praxi. V pozitivním slova smyslu to popsala studentka 12 „nestačí mi sedět v lavici, mám potřebu zkoušet věci na vlastní kůži. A za tuto možnost jsem nesmírně vděčná.“ Zatímco studentka 8 ocenila získání cenných zkušeností z praxe, ale na druhou stranu sdělila „o sobě jsem zjistila spoustu věcí a vím, kam příště nenamířím.“ To je dokladem toho, že pro většinu studentek byla pracovní stáž možností urovnat si osobní priority.

9. Závěr

V bakalářské práci byl souhrnně popsán vývoj evropské spolupráce v oblasti vzdělávacích politik. Práce představila jednotlivé mezinárodní dohody a smlouvy, které podpořily internacionalizaci školství v Evropě a vedly ke vzniku prvních programů na podporu mobility studentů. Podrobněji byl charakterizován program Celoživotního učení a program ERASMUS. Byla popsána historie vzniku a vývoje prvních programů podpory i současné fungování programu ERASMUS. Práce se také věnovala Boloňskému procesu a jeho implementaci v České republice. Tento proces přispěl k vytvoření administrativnímu zázemí pro studenty vyjíždějící na studijní pobyt či pracovní stáž.

V praktické části byla představena Katedra rozvojových studií na Univerzitě Palackého v Olomouci z hlediska mezinárodní spolupráce. Z Dlouhodobého záměru činnosti univerzity vyplývá, že důraz je kladem na mobilitu studentů a rozšiřování mezinárodní spolupráce. Ze statistik lze vysledovat obecný trend zvyšujícího se počtu vyjíždějících studentů, což platí i pro statistiky UPOL. Na univerzitě je rozšiřována bilaterální spolupráce a roste počet partnerských univerzit. Dílčím cílem práce bylo v rámci výzkumu zjistit vývoj počtu studentů v programu ERASMUS. Situace na KRS odpovídá statistikám celé univerzity. Od začátku fungování programu ERASMUS došlo k navýšení počtu partnerských univerzit a více studentů vyjíždí na studijní pobyt či pracovní stáž.

Z výzkumu lze vysledovat, že zahraniční pobyt obecně přináší studentům nové zkušenosti, rozšíření znalostí a zdokonalení se v cizím jazyce. Ve většině případů se studenti shodli, že pobyt v cizí zemi přispěl k jejich osobnímu rozvoji a specializaci v oboru. Z dotazníku ke studijním pobytům vyplynulo, že motivací pro studium na zahraniční univerzitě bylo zejména zlepšení jazykových znalostí a touha osamostatnit se a být nezávislý. V hodnocení převažovali kladné názory, kdy se studenti díky studijnímu pobytu naučili mnoho praktických věcí pro další studium i v osobním životě. Studenti se shodovali, že studijní pobyt vzbudil jejich zájem o další zahraniční zkušenosti, u několika z nich vyústil v pracovní stáž ERASMUS. Studenti zmínili pár negativních zkušeností zejména se stresem při dodělávání zkoušek po návratu či administrativními záležitostmi, ale převažovali pozitivní hodnocení studijního pobytu.

Studentky, které vycestovaly za podpory programu ERASMUS na pracovní stáž nejčastěji, jako motivaci uvedly zájem získat zahraniční pracovní zkušenost a praktické dovednosti. Stáž jim umožnila získat nový rozhled v oblasti, ve které působily a znalosti z praxe. U všech

studentek vedla pracovní stáž ke zvýšení zájmů o další zahraniční zkušenost, ať už za podpory stipendií KRS či programů EU.

Závěrem lze říci, že absolvování zahraničního pobytu během studia vysoké školy se stává rozšířenou praxí a často očekávanou zkušeností ze strany zaměstnavatelů. Na tom se shodli také studenti KRS ve svých odpovědích. Využití zkušeností ze studijního pobytu či pracovní stáže je velmi individuální. Studenti se shodovali, že jim ERASMUS otevřel dveře do světa, ukázal nové možnosti a naučil přijímat neočekávané nabídky. Obecně lze pak říci, že většina studentů si díky zahraničnímu pobytu seřadila své priority a našla si svoji cestu specializace ať už v oblasti studijní či pracovní.

Seznam použité literatury

AGNEW, Daniel. Přírodovědecká fakulta UPOL. *Studijní obory*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.prf.upol.cz/skupiny/zajemcum-o-studium/bakalarske-a-magisterske-studium/studijni-obory/obor/mezinarodni-rozvojova-studia/>

AGNEW, Daniel. Univerzita Palackého v Olomouci. *O univerzitě*. [online]. 2011 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/o-univerzite/>

CEEPUS. *Ceeplus at a glance*. [online]. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.ceepus.info/default.aspx?CMSPage=65>

Centrum pro studium vysokého školství. Sorbonnská deklarace. [online]. 2012 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://www.csvs.cz/dokumenty/bolonsky_proces/SORBONNE_DEC.pdf

Czech Invest. *Spolupráce vysokých škol a podniků*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.spoluprace.org/cz/redakce/podpora-spoluprace/dokumenty/r39>

Česká národní agentura Mládež. *Program Mládež v akci* [online]. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/informace-o-programu/cna-mladez/>

Erasmus Student Network. [online]. 2012. vyd. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.esn.org/>

EurActiv. *Vzdělávací programy EU*. [online]. 2007 [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>

European Commission *Evaluation study* [online]. 2000 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/education/programmes/evaluation/soc1.pdf>

European Commission: Education and Training. *Erasmus*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/erasmus/history_en.htm

European Commission: Education and Training. *Lifelong Learning Programme*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/erasmus_en.htm

European Commission: Education and Training. *The Erasmus Programme: Outgoing Erasmus Students from 1987/1998 - 2010/2011*. [online]. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/stat/table1.pdf>

European Commission: Education and Training. *The Lifelong Learning Programme*. [online]. 12. 9. 2011 [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm

European Higher Education Area (EHEA). *Bologna process* [online]. 2010. vyd. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.ehea.info/>

Evropská komise. *Socrates*. [online]. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/c11043_en.htm

Evropská komise: Generální ředitelství pro vzdělání a kulturu. *Příručka pro uživatele ECTS* [online]. 2009 [cit. 2013-04-03]. ISBN 978-80-87335-21-5. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_cs.pdf

Evropská unie. *Smlouvy EU: Římské smlouvy*. [online]. 2012 [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: http://europa.eu/eu-law/treaties/index_cs.htm

Evropský parlament. *Zpráva o Boloňském procesu a mobilitě studentů* [online]. 2008 [cit. 2013-04-03].

GERGELOVÁ ŠTEIGROVÁ, Leona. Proces europeizace z hlediska vzdělávání a vzdělávací politiky [online]. 2008 [cit. 2013-04-17]. Disertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Petr Fiala. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/43486/fss_d/

Katedra rozvojových studií. *ESF OPVK*. [online]. 2013 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.development.upol.cz/projekty/esf-opvk/>

Katedra rozvojových studií. *Projekty*. [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.development.upol.cz/cs_CZ/projekty

Katedra rozvojových studií. *Stáže*. [online]. 24. 11. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.development.upol.cz/cs_CZ/zahranici/staze

Katedra rozvojových studií. *Vavrouškovo stipendium*. [online]. 28. 9. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: http://www.development.upol.cz/cs_CZ/zahranici/stipendium

KINDL, Daniel. Iniciativy Evropské komise v oblasti vzdělávání a elektronického učení. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/NKKR0301/0301006.html>

Ministerstvo financí. *Blokový grant - fond technické spolupráce: Seznam úspěšných projektů v 2. výzvě* [online]. 2012 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z:

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/tabulka_uspesne_projekty_2VFTA.pdf

MŠMT. *Boloňský proces - Budapešť - Vídeň* [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z:

<http://bologna.msmt.cz/budapest-viden-2010>

MŠMT. *Boloňský proces: Pražské komuniké* [online]. 2001. vyd. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/praha-2001/prazske-komunike>

MŠMT. *Boloňský proces: Vytvoření evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání.*

[online]. 2010 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/>

MŠMT. *Dlouhodobé záměry a jejich aktualizace.* [online]. 2013 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dlouhodobozamery-a-jejich-aktualizace>

MŠMT. *Přehled projektů realizovaných v rámci OP RLZ: Opatření 3.2 Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje* [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z:

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.msmt.cz%2Ffile%2F5350_1_1%2F&ei=QUBcUd7aHbT54QS6zYGABg&usq=AFQjCNEGrg8O8va5lDy4cw7FztukpqalWw&sig2=G7au4Jn7mHEHFFYawkDhA&bvm=bv.44697112,d.bGE

MŠMT. *Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989 (v oblasti regionálního školství)* [online]. 2012 [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>

MŠMT. *Zpráva o vývoji regionálního školství od listopadu 1989.* [online]. 2009 [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/8254_1_1/

NAEP. *O NAEP.* [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z:

http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=325&

NAEP. *Projekt Bologna Experts 2011-2013* [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z:

http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=361&

NAEP. *Stručně o Eurydice.* [online]. 2007-2012 [cit. 2012-12-09]. Dostupné z:

http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=573&

Národní centrum Europass ČR. *Europass Česká republika* [online]. 2013. vyd. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.europass.cz/co-je-europass/>

Národní institut dětí a mládeže. *O NIDM*. [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/o-nidm>

Oddělení mezinárodních vztahů. *LLP - Erasmus*. [online]. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/oddeleni-mezinarodnich-vztahu/oddeleni-mezinarodnich-vztahu/llp-erasmus/>

OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. Případová studia jako významná metoda ve vědách o člověku. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://emi.mvso.cz/EMI/2010-02/10%20Olecka/Olecka.pdf>

PÍRKOVÁ, Dita. Budoucnost EU Evropské instituce Evropské právo Volby v Evropské unii. [online]. 2005 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/bolosk-proces-vyhledky-do-budoucnosti>

Přírodovědecká fakulta UPOL. *Akreditační materiály studijního programu N1301 GEOGRAGIE* [online]. 2010 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: http://akreditace.inf.upol.cz/2010/N1301/2010_RNDr_MRS_RG.pdf

Přírodovědecká fakulta UPOL. *Studijní oddělení*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.prf.upol.cz/menu/struktura-prf/dekanat/studijni-oddeleni/>

Sbírka zákonů České republiky. 1998. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=111&r=1998>

ŠATAVOVÁ, Lenka. Principy vzdělávací politiky v demokratických zemích. [online]. [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/principy-vzdelavaci-politiky-v-demokratickych-zemich>

ŠŤASTNÁ, Veronika a Lenka POSPÍŠILOVÁ. Formulář národní zpráv Boloňského procesu 2007 - 2009. [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Areas_of_work/higher_education/Narodni_zprava_09_CR.pdf

UPOL. *Dlouhodobý záměr činnosti 2011 - 2015* [online]. 2012 [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2011/UP_DZ_2011-15.pdf

UPOL. *Oddělení mezinárodních vztahů*. [online]. 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/oddeleni-mezinarodnich-vztahu/oddeleni-mezinarodnich-vztahu/>

UPOL. *Portál: informační systém UPOL* [online]. 2012 [cit. 2012-12-09]. Dostupné z: <https://portal.upol.cz>

UPOL. *Výroční zpráva 2008*. 2009. ISBN 978-80-244-2301-2. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/VZ_o_cinnosti_UP_2008.pdf

UPOL. *Výroční zpráva 2009*. 2010. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2010/VZ_2009_6.pdf

UPOL. *Výroční zpráva 2010*. 2011. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/2011/2010-VZ_UP_o_cinnosti.pdf

UPOL. *Výroční zpráva 2011*. 2012. ISBN 978-80-244-3221-2. Dostupné z: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/Propagace/2011-vyr-zpr-PR.pdf

Vláda České republiky. *Předvstupní pomoc*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/>

Vláda České republiky. *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství*. [online]. 2008 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.

Vysoké školství ve světě. *Přípravy na konferenci ministrů v Bukurešti v rámci Boloňského procesu vrcholí*. [online]. 31. 3. 2012. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://vsmonitor.wordpress.com/2012/03/31/pripravy-na-konferenci-ministru-v-bukuresti-v-ramci-bolonskeho-procesu-vrcholi/>

Zastoupení Evropské komise v České republice. *Tiskové zprávy*. [online]. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/12_83_cs.html

Tištěné zdroje

BRDEK. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-86395-96-0

ČERYCH, Ladislav. *České vzdělání a Evropa: strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice při vstupu do Evropské unie: Program Phare, projekt č. CZ 9405-01-03-01*. Praha: Sdružení pro vzdělávací politiku, 1999. ISBN 80-211-0312-4.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.

FŇUKAL, Miloš, Jindřich FRAJER, Miroslav ŠERÝ a Václav TOUŠEK. *Historie katedry geografie: 1959 - 2009*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2310-4.

GADASOVÁ, Dalimila. *Veřejná správa, část zvláštní*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-7067-951-4.

KALOUS, Jaroslav. *Teorie vzdělávací politiky*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. ISBN 80-211-024-7.

MATĚJŮ, Petr. *Bílá kniha terciárního vzdělání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

OPATRŇÝ, Tomáš, Radek PALAŠČÁK a Tomáš CHALUPA. *Výroční zpráva 2008*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2285-5.

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno: Albert Boskovice, 1999. ISBN 80-85834-60-X.

ŠVARŇÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VOJTĚCH KREBS. *Sociální politika*. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.

Rozhovor s doc. Pavlem Nováčkem, pořizen dne 13. 3. 2013, Olomouc (příloha č. 1)

Rozhovor s Mgr. Simonou Šafařikovou, pořizen dne 9. 4. 2013, Olomouc (příloha č. 2)

Příloha č. 1

Rozhovor s doc. Pavlem Nováčkem (vedoucí Katedry rozvojových studií UPOL)

Na úvod bych se zeptala, jak vznikla myšlenka samotného oboru Mezinárodní rozvojová studia? Jakou roli v tom případně hrála Vaše přechozí pracovní zkušenost?

To je zdánlivě jednoduchá otázka, ale o to komplikovanější odpověď. Co se týká mě, mně osobně rozvojové země mě zajímaly už od střední školy, ale cílevědomě jsem za tím nešel. Vystudoval jsem ochranu životního prostředí a dlouho jsem se pak tomuto oboru věnoval. Nicméně si pamatuju na rok 1997, kdy tady přednášel můj kolega, kamarád a novinář Jan Urban o Latinské Americe a on se právě zmínil o možnosti o rozvojových studiích či výchově odborníků v oblasti problematiky rozvojových zemí. On tehdy poznamenal, že by nebylo špatné mít takový obor v České republice a proč by to třeba nemohlo být v Olomouci. Mně tato myšlenka vrtala od té doby hlavou a od roku 1998 začali pořádat letní školy rozvojové pomoci a od roku 2000 jsme začali připravovat tento obor. Trvalo to včetně akreditace dva a půl a od září 2003 byl obor otevřen a přijali jsme první studenty. Takže kromě mého osobního zájmu, který neumím přesně vysvětlit, impulsem pro mě byla slova Jana Urbana.

A jak vznikla úzká spolupráce s Katedrou geografie?

Když jsme přemýšleli o vytvoření oboru, tak já jsem tehdy měl na starosti tzv. Centrum interdisciplinárních studií na rektorátu, kde jsem působil i s Marianem Jahodou. V rámci projektů jsme měli více spolupracovníků, ovšem pokud jsme neměli vlastní studenty, nemohli jsme přijmout více lidí, protože bychom se neuživili nebo bychom žili v permanentní nejistotě. Společně jsme tak hledali nejdříve fakultu, která by mohla tento obor vzít po svá křídla. Nejsnadnější cestou se jevila Přírodovědecká fakulta, kde jsem studoval a osm let působil na Katedře ekologie. Tehdy však pro tento obor nebyla na Katedře ekologie příznivá situace, protože se profilovala velmi biologicky. Takže do dneška jsem vděčný Katedře geografie a tehdejšímu vedoucímu doc. Vysoudilovi, že do toho šel. Byla to svým způsobem jeho velkorysost, že na katedře, která má téměř padesátiletou historii, byl ochoten do tohoto experimentu jít. Od začátku jsme byli dohodnuti, že se náš obor osamostatní, že to nebude bráno jako zrada.

Takže byla z Vaší strany předem stanovená nějaké dohoda?

Ano, byla to dohoda na čestné slovo. Doc. Vysoudil už poté, nebyl vedoucím katedry, ovšem jeho následovník doc. Toušek také jednal velmi velkoryse. Souhlasil s tím, abychom

se osamostatnili. A jak sama jistě víte, vztahy s Katedrou geografie jsou stále velmi dobré nejen z lidské stránky, ale řada vyučujících přednáší pro studenty rozvojových studií. Jsme vedle sebe na jedné chodbě, ano formálně existují dvě katedry, ale velmi úzce propojeny.

Pro Katedru rozvojových studií je velmi specifické velké množství externích vyučujících, kteří pochází z praxe. Jak tedy probíhá navazování spolupráce s takovými externisty?

Vycházím z osobní zkušenosti – zpočátku to byli zejména mí kolegové a spolupracovníci, ať už z letní školy nebo v rámci jiných profesních aktivit především v environmentální oblasti. Potom mí kolegové sami přicházeli s různými náměty a postupně se nám odborníci ozývají sami. Dnes tedy naopak řešíme problém, kdy je tematické zaměření velmi široké. Z toho důvodu některé předměty otevírá jednou za dva tři roky, některé ze studijního plánu vyřazujeme.

Ze začátku jsem se naivně domníval, že na této katedře bude zaměstnáno čtyři pět lidí. Ovšem to jsem se spletl, dnes musím říct, že jsem velmi rád, že má předpověď nevyšla. Ta myšlenka je, aby základní skupina vyučujících byla přítomna tady na katedře plus také vyučují Katedry geografie popřípadě jiných pracovišť univerzity. Důležité je také pro studenty, aby se seznámili se zkušenostmi s lidmi z praxe. Právě proto jsou do studijního programu zařazeny předměty, jako je Blok expertů a další.

Počátky utváření Katedry rozvojových studií jsou spojeny s několika projekty jako např. Zelená pro rozvojová studia. Jak tyto projekty podpořily rozvoj katedry?

Zpětně vzato šlo také o štěstí a velmi příznivou dobu, že se povedlo rozběhnout nový obor. Katedra geografie byla velmi vstřícná, ale finančně nás podpořit nemohla. Když jsem tedy přijímal člověka, jednalo se pouze o úvazek 0,2 a zbylou část jsme museli hledat v projektech. Až se skoro dnes divím, že se to vše podařilo. Potom když už jsme měli čtyři pět ročníků studentů, už to bylo o něco snažší, protože peníze šly prostřednictvím studentů. První roky byla však velmi náročná. Neříkám to proto, že bych si stěžoval, ale ta Katedra geografie tehdy opravdu měla málo peněz a ta ochota nás nějakým způsobem sponzorovat nebyla velká.

Na závěr by mě zajímal Váš osobní pohled na zahraniční mobilitu studentů Katedry rozvojových studií. Katedra si prošla postupným vývojem, navazováním smluv o spolupráci a dnes někdy ta nabídka přesahuje poptávku.

Ano, já se tomu vůbec nebráním. Naopak jsem velmi rád. Skvělou práci v této oblasti odvádí zejména Simona Šafaříková. Tato práce možná není tolik vidět a zůstává nedoceněna, ale opravdu na tom má Simona velkou zásluhu. Stejně tak Mirek Syrovátka a další kolegové. Souhlasím s vámi, že co se týká Erasmu nabídka je možná až nadbytečná, ale zároveň nechci bránit nikomu, když přijde s něčím dalším. Nezáleží na tom, jestli se tam někdo přihlásí nebo ne. Co se týká těch dalších možností jako je Vavrouškovo stipendiu nebo podpora z jiných projektů tak jsem tomu opravdu rád, protože dnes pokud chce dneska někdo vyjet, tak opravdu vyjede a tu podporu si najde. Pokud to nevyjde tento rok, vyjde to ten další, když to nebude Norsko tak třeba Belgie, ale myslím si, že kdo má opravdu zájem vyjet, tak jsem velmi rád, že se opravdu ven dostane.

Ano vidím to stejně, jako studentka po čtyřech letech vnímám ten posun a rozšíření možností pro studenty.

Souhlasím s vámi, kéž by to vydrželo. Ale myslím si, že je to dobré. (smích)

Děkuji za rozhovor.

V Olomouci 13. 3. 2013

Příloha č. 2

Rozhovor s Mgr. Simonou Šafaříkovou (kontaktní osoba ve spolupráci se zahraničními partnery na Katedře rozvojových studií UPOL)

Na úvod bych se chtěla zeptat na Tvoji historii na KRS? Jak si se dostala k nám na katedru?

Já jsem přišla na katedru v roce 2008, kdy jsem byla už v roce 2007 oslovena Pavlem Nováčkem, zda bych tady chtěla učit. Dostala jsem nabídku mít na starosti výuku Asie. Jak jihovýchodní tak střední, dva velké bloky předmětů na magistru. Nastoupila jsem pak od února 2008.

Pro mě osobně si sehrála důležitou roli v tom ve zvyšování nabídky možností zahraničních pobytů. Již předtím si mi říkala, že se rozšířila zejména oblast španělsky a francouzsky mluvících univerzit. Ráda bych se tedy zeptala, jak to vše tehdy probíhalo?

Tak to úplně nebylo, když jsem přišla na katedru. Někdy v roce 2009 jsme měli projekt, který byl placen ze ZRČR budování kapacit (zelená rozvojovým studiím) a do tohoto projektu jsme napsali, že bychom chtěli řešit spolupráci zejména s francouzsky a španělsky mluvícími univerzitami, protože většina rozvojových zemí ... ano mluví anglicky, ale tyto univerzity jsme již měli. Ovšem například celá Latinská Amerika je španělsky mluvící oblast. V roce 2009 jsem začala vyhledávat kontakty na univerzity ve francouzsky a španělsky mluvících zemích zejména ve Francii, Belgii a také ve Švýcarsku. Snažila jsem se najít sylaby nebo kurikula, které by odpovídaly zaměření naší katedry. Například ve Francii neexistují Development Studies tak jako u nás. Takže jsem hledala kurikula pod geografii nebo ekonomii, odtud zaměření partnerských univerzit, které dnes Katedra rozvojových studií má. Některé univerzity jsem byla také osobně navštívit.

Jednalo se tedy o přípravné návštěvy v rámci programu ERASMUS?

Ne, tyto návštěvy s ERASMEM neměly nic společného. Tyto konkrétní cesty byly hrazeny z projektu ZRČR budování kapacity. Já jsem strávila tři dny ve Francii, kde jsme uzavřeli smlouvy v Grenoblu, Clermont – Ferrand a byla jsem také na jednání v Paříži, které jsme se zatím na spolupráci nedohodli. Většina španělských smluv byla uzavřena na základě komunikace přes email.

A jakým způsobem došlo k uzavření partnerských smluv v exotických destinacích jako je Martinik v Karibiku nebo Nová Kaledonie?

Zase na základě toho, že byly vyhledány obory v oblasti geografie a ekonomie, které korespondují s naším zaměřením studia. Oslovila jsem osoby na univerzitě, které jsou odpovědny za program Master nebo přímo na studijní či zahraniční oddělení dané univerzity a získala kontakt. S kontaktní osobou jsme se pak dohodli, že v této oblasti můžeme spolupracovat.

Takže v praxi to funguje tak, že si na internetu vyhledáš školu či obor, který se vztahuje ke KRS a oslovíš ji?

Jo, jo a pak na základě osobních kontaktů nebo přes email. Lidem na zahraniční univerzitě vysvětlím, co děláme my tady, odkud jsme, co se tady učí. V emailech vždy vysvětluje, jaké je zaměření naší katedry, že nabízíme bakalářské i magisterské studium, teď máme i doktorské, to však tehdy ještě nebylo. A vysvětlila jsem jim, že rádi uvítáme i jejich studenty, protože máme již nějaké předměty v angličtině. A na základě toho tady v loňském roce byli studenti z Granady.

Větší množství studentů zatím ale nepřijelo?

Ne, k nám moc studentů nejezdí. Myslím si, ale to můj osobní názor, že Francouzi moc nevyjíždějí, protože oni když půjdou studovat, tak ve francouzštině stejně tak Španělé ve španělštině. Pro západní Evropu a anglicky mluvící země tento region není příliš atraktivní.

Jaká je Tvoje osobní zkušenost s přístupem studentů k mobilitám. Jaký mají zájem? Ty jsi měla možnost od počátku tady na katedře vidět ten vývoj, jak se rozšiřovala nabídka, tak se také vyvíjel zájem studentů. Tak jak to vnímáš Ty osobně?

Úplně nevím, jak na to odpovědět.

Možná mě spíš zajímá, jestli se zájem ze strany studentů zvyšuje. Když se podívám na to, že nabídka partnerských univerzit se rozšiřuje, zvyšuje se počet studentů, kteří vyjíždí do zahraničí. Tak jaký je pohled Tvůj jako učitele, který s nimi pracuje při výběrovém pohovoru atp.

Myslím si, že tím, že máme dnes partnerských smluv hodně, tak se nám určitě zvýšila nabídka. Ale nemyslím si, že se nám zvyšuje poptávka. Ano když jsme v roce 2007 – 2008

měli jen dvě tři univerzity tak poptávka přesahovala nabídku. To se dneska asi neděje. Ovšem poptávku může přesahovat nabídku u anglicky mluvících univerzit, ale u těch francouzských, španělských nebo německých tam je to tak nastejno. Takže pokud se někdo připraví na pohovor a má vymyšleno dobře motivaci a je schopen odpovědět na naše otázky, tak není problém, aby jel. Ale co se mi zdálo třeba tento rok, kdy bylo výběrové řízení na rok 2013. Lidi byli lépe připraveni na tu španělštinu a francouzštinu. Mám pocit, že předchozí roky z toho měli mnohem větší strach. Letos už věděli, že nejde o to mluvit francouzsky či španělsky perfektně, ale být schopen něco říct. A to se tento rok studenti podle mě připravili velmi dobře. Ovšem jestli poptávka roste, hm ...

Asi se to těžko srovnává vzhledem k tomu, že nabídka opravdu vzrostla. A také vyhlášíte druhé kolo výběrového řízení, což se v předchozích letech nedělo.

To je pravda nedělo. Ale roste nabídka. Připadá mi, že i studenti si už lépe vymýšlejí důvod cesty, často ji spojí s bakalářkou nebo diplomkou.

Dá se tedy říct, že studenti naší katedry jsou aktivní k tomu, že mají možnost vyjet do zahraničí prostřednictvím programu ERASMUS?

Ano, to souhlasím.

Máte poté nějaký další kontakt studenty v tom, že je zahraniční pobyt motivoval k dalšímu studiu nebo zahraniční zkušenosti?

Ne, když se studenti vrátí, tak si nechávají uznat zkoušky. Zpět se ptáme s kolegou Mirkem na, co jim to dalo, co bylo dobrý, co špatný, jak se jim tam líbilo, tak to ano probíhá tam diskuze. Ale je to spíše na úrovni já a student. Dozví se nějaké informace, ale jestli je to nějak ovlivnilo nějak dál. Tak to zatím nesledujeme.

A jaký je Tvůj názor na to, jak se vše bude dál vyvíjet? Jestli dojde k zúžení nabídek vzhledem k tomu, že některá místa jsou neobsazena.

Já myslím, že nabídka se určitě zužovat nebude. Naopak bychom rádi doplnili ještě nějakou britskou univerzitu, ale tam je to trochu komplikovanější. Spíš si myslím, že by se nabídka mohla ještě rozšiřovat. Nemáme zatím žádnou německou univerzitu, pouze jednu v Rakousku. Myslím si, že se do budoucna budeme snažit rozvíjet spolupráci s univerzitami mimo EU.

Můžu přidat osobní poznatek z dotazníků od studentů, kdy jedna slečna říkala, že se zajímá o Blízký Východ a tak by ocenila studovat přímo tam.

V těchto oblastech je, však problém co se týče financování, ale vypadá to, že se bude měnit celý systém programu ERASMUS. Možná půjde i mimo hranice EU, pak by takové regiony byly pro nás jednodušší. V současné době je však spolupráce mimo EU velmi finančně i administrativně náročná.

ERASMUS je podle mě opravdu jednoduchý, jak ho zařídit i pro studenty jeho realizace.

Pro vás se jedná už o zaběhnutý systém, se kterým máte dostatek zkušeností a víte jak na to.

Ano, to je taky výhoda.

Děkuji za rozhovor.

V Olomouci 9. 4. 2013

Příloha č. 3

Vzor dotazníku pro studenty Katedry rozvojových studií UPOL

Dotazník: ERASMUS - studijní pobyt

1. Motivace: Proč jste se přihlásil/a na výběrové řízení studijního pobytu Erasmus? Jaká byla vaše motivace/obavy?
2. Hodnocení: Co vám Erasmus přinesl/vzal? Jakou vidíte pozitiva a negativa zahraničního studijního pobytu?
3. Zájem: Měl/a jste po návratu zájem o další zahraniční pobyt? O jaký typ aktivity by se jednalo?
4. Zkušenosti: Jak dále využíváte zahraniční zkušenosti v praxi (studium, pobyt v zahraničí, pracovní uplatnění aj.)?

Dotazník: ERASMUS - pracovní stáž

1. Motivace: Proč jste si vybral/a pracovní stáž? Jaká byla vaše motivace/obavy?
2. Hodnocení: Co vám Erasmus pracovní stáž dala/vzala? Jakou jsou pro vás pozitiva a negativa zahraniční pracovní stáže?
3. Zájem: Měl/a jste po návratu zájem o další zahraniční pobyt? O jaký typ aktivity by se jednalo?
4. Zkušenosti: Jak dále využíváte zahraniční zkušenost v praxi (studium, pobyt v zahraničí, pracovní uplatnění aj.)?

Příloha č. 4

Přehled studentů KRS, kteří absolvovali studijní pobyt ERASMUS

Kód	M: muž Ž: žena	Rok	Místo
1	Ž	2008/2009	Univerzita Utrecht, Holandsko
2	M	2009/2010	Univerzita Utrecht, Holandsko
3	Ž	2010/2011	Univerzita Oslo, Norsko
4	M	2010/2011	Univerzita Oslo, Norsko
5	M	2010/2011	Univerzita Oslo, Norsko
6	Ž	2010/2011	Univerzita Oslo, Norsko
7	M	2010/2011	Univerzita Utrech, Holandsko
8	Ž	2010/2011	Univerzita Ghent, Belgie
9	Ž	2010/2011	Université d'Auvergne (Clermont-Ferrand), Francie
10	Ž	2010/2011	Université d'Auvergne (Clermont-Ferrand), Francie
11	Ž	2010/2011	Université d'Auvergne (Clermont-Ferrand), Francie
12	Ž	2010/2011	Université Montpellier, Francie
13	Ž	2010/2011	Université Montpellier, Francie
14	Ž	2010/2011	Univerzita Wageningen, Holandsko
15	Ž	2010/2011	Sheffield Hallam University, Velká Británie
16	M	2011/2012	Univerzita Oslo, Norsko
17	Ž	2011/2012	Univerzita Oslo, Norsko
18	Ž	2011/2012	Univerzita Utrech, Holandsko
19	Ž	2011/2012	Univerzita Ghent, Belgie
20	Ž	2011/2012	Univerzita Malmo, Švédsko
21	Ž	2011/2012	Univerzita Malmo, Švédsko
22	Ž	2011/2012	Univerzita Helsinky, Finsko
23	Ž	2011/2012	Univerzita Helsinky, Finsko
24	Ž	2011/2012	Univerzita Huelva, Španělsko
25	Ž	2011/2012	Université d'Auvergne, Francie
26	N	2011/2012	Clermont-Ferrand, Francie
27	M	2011/2012	Las Palmas de Gran Canaria, Španělsko
28	Ž	2011/2012	Las Palmas de Gran Canaria, Španělsko

S29	Ž	2011/2012	Université Montpellier, Francie
30	Ž	2011/2012	Université des Antilles et de la Guyane, Francie
31	Ž	2011/2012	Université des Antilles et de la Guyane, Francie
32	Ž	2012/2013	Univerzita Utrecht, Holandsko
33	M	2012/2013	Univerzita Malmo, Švédsko
34	M	2012/2013	Univerzita Fatih, Turecko
35	Ž	2012/2013	Univerzita Fatih, Turecko
36	M	2012/2013	Univerzita Fatih, Turecko

Přehled studentů KRS, kteří absolvovali pracovní stáž ERASMUS

Kód	M: muž Ž: žena	Rok	Organizace	Město, země
1	Ž	2008	Interkulturelles Zentrum	Vídeň, Rakousko
2	Ž	2009	Development Education Research Centre, Institute of Education, University of London	Londýn, Velká Británie
3	Ž	2009	Development Education Research Centre, Institute of Education, University of London	Londýn, Velká Británie
4	Ž	2010	Euromontana	Brusel, Belgie
5	Ž	2010	ASA program, Berlin, Německo	Berlín, Německo
6	Ž	2011	Austria Institut für Europa und Sicherheitspolitik, Maria Enzersdorf, Rakousko2008	Maria Enzersdorf, Rakousko
7	Ž	2011	RED Deporte, Madrid, Špan.	Madrid, Španělsko
8	Ž	2011	RED Deporte, Madrid, Špan.	Madrid, Španělsko
9	Ž	2012	Institute of Social Studies	Haag, Holandsko
10	Ž	2012	Zastoupení kraje Vysočina při EU	Brusel, Belgie
11	Ž	2012	INCOMINDIOS	Curych, Švýcarsko
12	Ž	2013	CEREGMIA výzkumné centrum	Martinik, Francie